

MASARYKOVA UNIVERZITA

Fakulta sportovních studií

Katedra gymnastiky a úpolů

Využití modelových situací v rámci základní odborné přípravy policistů

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce:
PhDr. Bc. Z. Reguli, Ph.D.

Vypracoval:
Bc. Matěj Novák

Aplikovaná sportovní edukace
bezpečnostních složek

Brno, 2009

Prohlášení

Tato práce je chráněna autorským právem. Žádná její část nesmí být reprodukována, kopírována, uchovávána v databázích nebo šířena jakoukoli formou, a to ani tištěnou, elektronickou, fotografickou či zvukovou bez předchozího písemného souhlasu autorů.

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury.

Souhlasím, aby byla moje práce uveřejněna v knihovně FSpS MU v Brně a zpřístupněna ke studijním účelům.

.....

Matěj Novák

Název:

Využití bojových modelových situací v rámci základní odborné přípravy policistů

Téma:

Diplomová práce v teoretické části vymezuje pojem modelová situace, bojové modelové situace, druhy modelových situací rozdělených podle několika hledisek (praktické, teoretické, dle organizační náročnosti, apod.). Součástí teoretické části je i kapitola, která popisuje komplexní bojové modelové situace zajišťované Oddělením metodiky a integrace výuky Vyšší policejní školy a Střední policejní školy MV v Praze. Praktická část je zaměřena na výzkum přínosu modelových situací k vzdělávání budoucích policistů v rámci kurzu základní odborné přípravy a vyhodnocení zjištěných výsledků.

Problém:

Pojem „modelová situace“ se stává stále využívanější v oblasti profesního vzdělávání, tedy i ve výuce sebeobrany a donucovacích prostředků. Ale není jasně definována. Není definován ani v rámci základní odborné přípravy policistů. Ve své práci bych chtěl definovat tento pojem pro potřeby základní odborné přípravy policistů a blíže popsat jednotlivé podoby modelových situací zaměřených na provedení služebního zákroku, které přímo souvisí s výukou úpolů. Dále bych chtěl dotazníkovou formou zjistit názor účastníků kurzu na komplexní bojových modelových situací zajišťované Oddělením metodiky integrace výuky.

Cíl práce:

Cílem práce je:

- přispět k upřesnění pojmu modelové situace a bojové modelové situace
- seznámit s druhy modelových situací

- zjistit pomocí anonymního osobního dotazníku názor účastníků kurzu na komplexní modelové situace, v návaznosti na výuku předmětových oddělení
- vyhodnotit z odpovědí respondentů z anonymního osobního dotazníku vzájemné souvislosti mezi komplexními modelovými situacemi a výukou předmětových oddělení

Hypotézy, výzkumné otázky:

1. Komplexní bojové modelové situace jsou přínosem k pochopení probírané látky jinými předmětovými odděleními.
2. Komplexní bojové modelové situace připravují budoucí policisty významnou měrou na výkon služby.
3. Současný počet komplexních bojových modelových situací obsažených v základní odborné přípravě policistů je nedostačující.

Metody:

Analýza literárních pramenů

Metoda dotazníková

Statistické metody zpracování dat

Analýza a interpretace dat

Klíčové pojmy:

Modelová situace, bojové modelové situace, komplexní modelové situace, integrovaná výuka, donucovací prostředky, nutná obrana, Policie ČR

Obsah

ÚVOD	6
1 TEORETICKÁ ČÁST	8
1.1 MODELOVÉ SITUACE Z POHLEDU VYUČOVACÍCH METOD	11
1.2 TVORBA MODELOVÉ SITUACE	14
1.3 TEORETICKÉ MODELOVÉ SITUACE	16
1.3.1 <i>Situační metody</i>	16
1.3.2 <i>Příklad</i>	20
1.4 PRAKTICKÁ MODELOVÁ SITUACE	26
1.4.1 <i>Tvorba praktické modelové situace</i>	31
1.4.2 <i>Metody využívané v praktické modelové situaci</i>	31
1.4.3 <i>Logistické zajištění - materiálně technické prostředky</i>	33
1.4.4 <i>Organizace a realizace bojové modelové situace</i>	34
1.4.5 <i>Vyhodnocení praktické modelové situace – zpětná vazba</i>	37
1.4.6 <i>Příklad</i>	38
2 EMPIRICKÁ ČÁST	41
2.1 CÍL A METODIKA	41
2.2 PREZENTACE ZÍSKANÝCH DAT	43
2.3 ZÍSKANÁ DATA A JEJICH ANALÝZA	44
2.4 SHRNUÍ EMPIRICKÉ ČÁSTI.....	61
ZÁVĚR	65
2.5 VÝZNAM PRO OBOR.....	67
2.6 VÝZVY DO BUDOUCNA	67
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	69
PŘÍLOHY	70
RESUMÉ	71
ABSTRACT	72

Úvod

Autor se od roku 1986 věnuje studiu japonských bojových umění. Od roku 2000 se zaměřuje na studium různých bojových umění a sebeobránných systémů. Od roku 2006 do současné doby pracuje v oblasti výcviku budoucích policistů. Do výuky se snaží aplikovat nejnovější postupy výcviku sebeobrany, které získává teoretickým studiem a účastí na praktických seminářích nejen v České republice, ale i v zahraničí.

V současné době se ve výcviku a částečně v teorii sebeobrany v České republice objevují dílčí informace o nových didaktických postupech a výcvikových metodách. Pionýrem v této oblasti jsou Kanadčané Darren Laur, který se zabýval studiem a aplikací psychologických a fyziologických aspektů chování člověka v situacích ohrožení života a zdraví a Tony Bauer, který jako jeden z prvních začal zohledňovat tyto poznatky při výcviku sebeobrany a vytvořil vlastní systém výcviku pod názvem SPEAR. V současné době je možno za hranicemi České republiky lze najít mnoho instruktorů sebeobrany vyučujících na základě poznatků z oblasti psychologie konfliktu a stále více zapojujících do výcviku techniky založené na přirozených fyziologických procesech. Přicházejí tak nové výukové postupy a objevují se nová pojmenování. Sebeobrana (angl. Self Defense) se mění na reálnou sebeobranu (angl. RSD – Reality Self Defense) a pro odlišení nereálnosti útoků ve výuce v bojových uměních se objevili pojmenování jako „dojo úchop“ a „dojo škrcení“. Jedná se o škrcení zepředu a úchop zepředu oběma nataženýma rukama. Při reálném útoku takovýmto způsobem nikdo nebude nikdo útočit.

Výuka se posouvá z tělocvičen do reálného prostředí nebo uměle vytvořeného reálného prostředí. Například Keysi Fighting Method pro výuku sebeobrany v reálném prostředí zajišťuje vyřazené automobily nebo pronajímá diskotéku i s diskžokejem. Výuka opouští tělocvičny do reálného prostředí a útoku jsou prováděny v širším kontextu. Fyzický útok předchází útok verbální. Vyučuje se na základě scénářů, pro které se vžil název modelové situace.

Problémem ale je, že termínem „modelové situace“ bývá označováno mnoho různých didaktických metod a technických aplikací. Dochází tak k nejasnostem a rozdílnosti v chápání modelových situací. Autor se proto snaží o definování pojmu modelové situace jako didaktického prostředku v podmínkách základní odborné přípravy policistů a přispět tak k pojmové a obsahové jednotnosti.

Pro potřebu diplomové práce autor čerpá z teoretických zdrojů a praktických zkušeností získaných při integrované výuce a výcviku budoucích policistů na Vyšší policejní škole a Střední policejní škole MV v Praze.

Hlavním cíle práce je analýzou české a zahraniční literatury a osobně sdělených informací přispět k upřesnění pojmu modelové situace a bojové modelové situace. Vedlejším cílem práce je zjistit pomocí anonymního osobního dotazníku názor účastníků kurzu základní odborné přípravy na bojové modelové situace realizované v rámci integrované praktické výuky.

V teoretické části diplomové práce autor definuje pojem modelové situace, předkládá strukturální dělení z pohledu využití modelových situací při výuce sebeobrany, použití donucovacích prostředků a zbraně při výcviku policistů. Uvádí požadavky na logistické a organizační, realizační a bezpečnostní zajištění bojových modelových situací.

V empirické části předkládá názory čtyřiceti respondentů na bojové modelové situace, které absolvovali v rámci kurzu základní odborné přípravy Police ČR.

1 Teoretická část

Pro potřeby diplomové práce jsem vybral dva příklady modelových situací, na kterých budu demonstrovat principy integrované praktické výuky a problematiku bojových modelových situací. Na doplnění uvádím, že v době základní odborné přípravy v délce trvání dvanáct měsíců na Vyšší policejní škole Střední policejní škole MV v Praze byla integrovaná výuka samostatným předmětem. Tento přístup byl v policejním školství ojedinělý. Na jiných policejních školách také existuje oddělení metodiky a integrace výuky, ale toto se nepodílejí na pravidelné výuce. Plní pouze metodickou činnost a podílí se na závěrečném přezkoušení studujících před vyřazením z kurzu.

To, co dnes nazýváme „modelové situace“, má v policejním školství dlouhodobou tradici. Vznikly a byly zařazeny do výuky ve snaze o větší názornost a atraktivnost výuky. Vytvořit pro studující lepší podmínky pro snadnější orientaci, osvojení si probírané látky a získání schopnosti aplikace získaných odborných vědomostí v budoucím výkonu služby. Vzhledem k tomu, že *„tvůrčím způsobem aplikovaná názornost ve výuce odborných předmětů zvyšuje zájem žáků o odborné předměty, rozvíjí **pozornost a aktivitu.**“* (DRAHOVZAL 1997), se tak dosáhlo i vyšší vnitřní motivace studujících. Začaly se tedy do výuky zařazovat zjednodušené modely (příklady) reálných situací, které měly reprodukovat konkrétní zúženou část probírané problematiky. Vycházelo se z příkladů, na kterých si studující měli osvojit nejen vědomosti, ale i dovednosti a profesionální postoje. Cílem bylo a je, aby si budoucí policisté během studia lépe osvojili určité vzorce a modely chování a jednání vedoucí k tvorbě a udržení profesních standardů výkonu služby.

Využívání modelových situací nejen v policejním školství prošlo v posledních letech dynamickým vývojem. Velkou roli v tomto sehrála právě Vyšší policejní škola a Střední policejní škola MV v Praze, která přizpůsobila náplň činnosti celého jednoho oddělení výuce cestou modelových situací. Modelové situace se tak staly hlavním didaktickým prostředkem integrované výuky. Významně se tak

zasáhlo nejen do zaužívaných postupů výuky, ale i do organizační struktury a celého klimatu školy. Na dílčí modelové situace využívané v rámci výuky předmětových oddělení navazují „velká“ integrovaná zaměstnání, které spojují donedávna oddělené a izolovaně získané vědomosti studujících. Základem těchto integrovaných zaměstnání se staly teoretické nebo praktické komplexní modelové situace.

V začátcích využívání praktických modelových situací se zpravidla jednalo o inscenační metodu (hru), na kterou navazovala diskuze, která zprostředkovala zpětnou vazbu. Tedy rozbor průběhu inscenační hry studenty a vyučujícím a následné závěrečné vyhodnocení v kontextu didaktických cílů vyučovací hodiny. Samotné modelové situace se prakticky účastnila jedna až dvě dvojice (policejní hlídka) a až na následném vyhodnocení se podílela celá třída. Každé předmětové oddělení si tvořilo vlastní modelové situace bez jakýchkoli mezioborových vazeb. Vytvořil se tedy systém izolovaných modelových situací zaměřených pouze na specifickou část profesní problematiky.

V souladu se současnými trendy vzdělávání dospělých a s narůstající snahou většího zapojení studujících do didaktického procesu, se dnes systém výuky založený na názorných modelech stává stále rozšířenější a propracovanější. Modely zjednodušených vztahů, založených na reálných situacích vycházejících z budoucího profesního života studujících, jsou hojně využívány v široké škále didaktických metod. Je tedy samozřejmé, že se modelové situace nevyhnuly procesu integrace výuky.

Chápání modelové situace jako konkrétní samotné didaktické metody je zavádějící. Často jsou za modelovou situací označovány nejen vyučovací metody, které jsou z pohledu didaktických cílů, samotné struktury vyučovací jednotky, využitých prostředků, rozsahu a kontextu velmi odlišné. A to i z pohledu obsahu, časové dotace a požadavků na kompetence lektora, případně celého lektorského týmu.

Modelová situace tedy není didaktickou metodou, ale patří mezi didaktické prostředky v širším slova smyslu. Takovéto prostředky definuje Mužík jako prostředky, který *„zahrnují vše, co napomáhá dosažení cílů vzdělávání. Jsou to zejména obsah, formy, principy, metody, pomůcky a didaktická technika, organizace, materiálně technické zajištění výuky atd.“* (MUŽÍK 2004)

Vyšší policejní škola a Střední policejní škola MV v Praze

Vyšší policejní škola a Střední policejní škola MV v Praze je jedním ze školních zařízení Ministerstva vnitra ČR zaměřeno na rezortní profesní vzdělávání. Od roku 2007, po ukončení poskytování středoškolského vzdělání, je nadále jeho hlavní náplní základní odborná příprava budoucích policistů Služby pořádkové policie. Dále Vyšší policejní škola a Střední policejní škola MV v Praze poskytuje policistům dalšího odborného profesního vzdělávání ve formě vyššího odborného vzdělání.

Základní odborná příprava policisty

Jedná se o několika měsíční kurz cílené rekvalifikace, kterým má zájemce o práci u policie získat vědomosti, dovednosti a postoje potřebné pro výkon služby pořádkové policie. Na základě politického rozhodnutí byla v průběhu roku 2008 postupně zkrácena délka kurzu z původních dvanácti měsíců na devět a následně na pět měsíců. Pro potřebu diplomové práce jsem vycházel ze struktury výuky realizované při délce trvání základní odborné přípravy dvanáct měsíců.

Oddělení metodiky a integrace výuky

Oddělení metodiky a integrace výuky vzniklo na Vyšší policejní školy a Střední policejní školy MV v Praze na konci roku 2004. V rámci dvanácti měsíční základní odborné přípravy plnilo oddělení dva základní úkoly.

1. Provádět výuku cestou integrace vybrané problematiky předmětových oddělení (Oddělení služby pořádkové policie, Oddělení služby dopravní policie, Oddělení speciální a tělesné přípravy, Oddělení kriminalistiky,...) do komplexní výuky prostřednictvím modelových situací. Na tomto základě bylo vytvořeno osmnáct tématických, náročných a časově

rozsáhlých zaměstnání v délce od čtyř do osmi hodin výuky. Jednotlivá zaměstnání na sebe navazovaly. První zaměstnání byly převážně zaměřeny na komunikační dovednosti, následně se cíle výuky zaměřovaly více do odborné policejní problematiky a pochopení mezioborových vazeb policejní práce.

2. Vytvářet metodiku pro integrovanou výuku. Za tímto účelem bylo Oddělení integrace a výuky organizačně rozděleno na část realizující kriminalistická zaměstnání a realizující zaměstnání se zaměřením na provedení služebního zákroku (bojové modelové situace).

1.1 Modelové situace z pohledu vyučovacích metod

„Pro vyučovací metody je příznačné jejich těsné sepjetí s vnitřními podmínkami výuky (zvláště po stránce procesuální), zatím co organizační formy jsou součástí vnějších podmínek.“ (DRAHOVZAL 1997) Vyučovací (didaktická) metoda *„spočívá ve vytvoření souboru postupů, kterými lektor předává poznatky a formuje dovednosti, případně návyky účastníků.“* (MUŽÍK 2004). Zahrnuje-li takovýto postup (metoda) model situace, v níž jsou reprodukovány tytéž vztahy jako ve skutečnosti, jejich zjednodušení a schematizace umožňuje analýzu situace (rozbor a vyhodnocení), zaužíval se v praxi pro takovou metodu výraz „modelové situace“.

Takto se prakticky stalo, že výrazem „modelová situace“ v pedagogické praxi nazýváme více didaktických postupů, které jsou navzájem velmi odlišné. Pro získání konkrétnější představy uvádím dva výčty množství vyučovacích metod, aby bylo možno získat strukturální pohled na jejich množství. V literatuře se objevuje velké spektrum pohledů na problematiku členění výukových metod. Pravděpodobně nejrozsáhlejší klasifikaci vyučovacích metod z rozdílných aspektů uvádí Maňák. U většiny níže uvedených metod může lektor (učitel) využít pro názornost modelu a vytvořit tak teoretickou nebo praktickou modelovou situaci.

Maňákova klasifikace základních metod:

- *„Metody z hlediska pramene poznání a typu poznatků – aspekt didaktický“*
  - *Metody slovní*
    - *Monologické metody (např. vysvětlování, výklad, přednáška)*
    - *Dialogové metody (např. rozhovor, dialog, diskuze)*
    - *Metody písemných prací (např. písemná cvičení, kompozice)*
    - *Metody práce s učebnicí, knihou*
  - *Metody názorně demonstrační*
    - *Pozorování předmětů a jevů*
    - *Předvádění (předmětů, pokusů, činností, modelů)*
    - *Demonstrace statických obrazů*
    - *Projekce statická a dynamická*
  - *Metody praktické*
    - *Nácvik pohybových a pracovních dovedností*
    - *Žákovské laborované*
    - *Pracovní činnost (v dílnách na pozemku)*
    - *Grafické a výtvarné činnosti*
- *Metody z hlediska aktivity a samostatnosti žáka – aspekt psychologický*
  - *Metody sdělovací*
  - *Metody samostatné práce žáka*
  - *Metody badatelské, výzkumné, problémové*
- *Charakteristika metod z hlediska myšlenkových operací – aspekt logický*
  - *Postup srovnávací*
  - *Postup induktivní*
  - *Postup deduktivní*
  - *Postup analyticko-syntetický*
- *Varianty metod z hlediska fází výchovně vzdělávacího procesu – aspekt procesuální*
  - *Metoda motivační*

- *Metody expoziční*
- *Metody fixační*
- *Metody diagnostické*
- *Metody aplikační*
- *Varianty metod z hlediska výukových forma a prostředků – aspekt organizační*
  - *Kombinace metod a organizačních forem výuky*
  - *Kombinace metod s vyučovacími pomůckami*
- *Aktivační metody*
  - *Diskusní metody*
  - *Situační metody*
  - *Inscenační hry*
  - *Didaktické hry*
  - *Speciální metody“ (MAŇÁK 1997)*

Z pohledu vzdělávání dospělých v prostředí základní odborné přípravy policistů je nejbližší Mužíkovo dělení výukových metod. Dělení metod od teoretických přes teoreticko-praktické k praktickým odpovídá struktuře vzdělávání budoucích policistů. Nejprve získávají na policejních školách teoretické znalosti následně praktické dovednosti, které se na závěr studia snaží aplikovat v praktických zaměstnáních. Po ukončení studia jsou vysláni na Policejní školící střediska, kde pod dohledem absolvují praxi před vysláním ke kmenovým útvarům.

Mužíkovo dělení výukových metod vzdělávání dospělých:

- *„Metody teoretické*
  - *Klasická přednáška*
  - *Přednáška ex katedra*
  - *Přednáška s diskuzí*
  - *Cvičení*
  - *Seminář*
- *Metody teoreticko-praktické*
  - *Diskusní metody*

- *Problémové metody*
- *Programová výuka*
- *Diagnostické klasifikační metody*
- *Projektové metody*
- *Praktické*
  - *Instruktáž*
  - *Koučink*
  - *Mentoring*
  - *Counseling*
  - *Rotace práce*
  - *Stáž*
  - *Exkurze*“ (MUŽÍK 2004)

1.2 Tvorba modelové situace

Konkrétní modelová situace, nejen teoretická, je tvořena na základě didaktického cíle učební jednotky, který je v souladu s cíly stanovenými ve Školním vzdělávacím programu pro jednotlivé předměty (předmětová oddělení). V praxi to znamená, že například při výuce předmětového Oddělení služby pořádkové policie studující získá znalosti z oblasti policejního práva, ale již zde nezíská dovednosti z oblasti aplikace technik sebeobrany a donucovacích prostředků, které zajišťuje předmětové Oddělení speciální a tělesné přípravy. Jestliže jsou při výuce předmětových oddělení využívány modelové situace, hovoříme tak o tzv. dílčích modelových situacích, protože vychází z dílčích (odborně specializovaných) cílů daného předmětu. Tato fáze didaktického procesu vede k rozvoji pouze úzkého okruhu dovedností bez chápání vazeb mezi jednotlivými odbornostmi policejní práce, které má absolvent kurzu zvládat po jeho ukončení. Proto po získání nezbytného množství dílčích znalostí a dovedností je u studujících využívána integrovaná výuka.

“Integrovaná výuka je výukou realizující mezipředmětové vztahy a spojení teoretických činností s praktickými v následujících hlavních formách: 1. integrované předměty nebo kurzy; 2. moduly nebo témata zařazované jako

součást více předmětů; 3. projekty spojující poznatky z více předmětů s praktickými zkušenostmi a produktivními činnostmi....“ (PRŮCHA, a kol. 1995)

Při realizaci modelových situací v rámci integrované výuky vychází tvorba modelů z cílů několika odborností policejní práce. Výuka je koncipována tak, aby studující pochopili konkrétní mezioborové vazby a byly po absolvování takovýchto zaměstnání schopni aplikovat získané znalosti a dovednosti předem stanovenými postupy. U komplexních (integrovaných) modelových situací již student musí umět volit z několika možných variant postupu podle jednotlivých scénářů a prakticky provádět svoji činnost v širším kontextu situace – výkonu služby.

Právě u komplexních modelových situací využívaných v integrované výuce je důležité, aby studující před účastí v komplexní modelové situaci získali dílčí znalosti, dovednosti a postoje. Při nesplnění této základní podmínky před účastí na komplexní modelové situaci již není didaktickým prostředkem, ale stává se testem předpokladů pro výkon služby. Při nedodržení této hlavní zásady dochází k opačnému efektu. Výuka je pro studující velmi náročná až nezvládnutelná. Studující nejsou schopni pojmut rozsah učiva a soubory dovedností. Snadno tak dochází k demotivaci a rezignaci na studium.

Modelové situace tvořené Oddělením metodiky a integrace a využívané v rámci základní odborné přípravy policistů, jsou rozdělovány podle následujících hledisek:

- Podle charakteru modelové situace
  - Teoretické modelové situace
    - Situační metody (případové studie, rozborové situace...)
  - Praktické modelové situace
    - Situační metody
    - Inscenační metody
    - Didaktická hra
- Podle širšího kontextu

Například rozšíření děje – přidání nezúčastněné osoby do zákroku – zákrok bez zúčastněných osob. Vyvedení osoby z bytu – jen manželka, cikánská rodina.

- Podle komplexnosti modelové situace
  - Dílčí modelové situace - z jedné profesní oblasti
  - Komplexní modelové situace – integrovaná zaměstnání
- Podle navození modelové situace
  - Konfliktní modelové situace
  - Bojové modelové situace

1.3 Teoretické modelové situace

Podle charakteru modelových situací rozdělujeme na teoretické a praktické. Didaktické metody využívané v teoretických i praktických modelových situacích mohou být stejné, jen se lišit prostředky, které jsou využívány při jejich realizaci. Základem teoretických i praktických modelových situací v základní odborné přípravě budoucích policistů jsou situační metody.

1.3.1 Situační metody

Mužik řadí situační metody mezi teoreticko-praktické metody, které mají přiblížit výuku konkrétní praxi. *„Jejich hlavním cílem je výcvik mentálních dovedností, počínaje dovedností analyzovat problémy, sbírat a hodnotit informace, formulovat rozhodnutí a navrhnout jeho postup (algoritmus) až po ovlivňování postojů a motivů k práci, k ostatním lidem a ovládnutí způsobů správné komunikace. Nejhodnotnějším cílem těchto metod výcvik ke koncepčnímu myšlení a rozhodování, k formování předpokladů úspěšného stylu práce, ke komplexnímu řízení organizace.“* (MUŽÍK 2004)

*„Situačními metodami rozumíme postupy při problémovém řešení modelových situací, jejich základ (zformulovaný v zadání) vychází z reálné události, kterou bylo v praxi nutné řešit a jež je pro určitou oblast praxe typická nebo specifická. Patří sem **případová metoda, řešení problémových příkladů, incidentů a konfliktních situací**. Společnými rysy těchto postupů jsou obvykle nedostatek informace, rozhodování v podmínkách rizika, nabízí se větší počet řešení, postupů*

nebo přístupů a je proto nezbytné rozhodování za různé míry informace.“
(MAŇÁK 1997)

Z pohledu řešení individuálních vzdělávacích potřeb se situační metody řadí k metodám, které se orientují na poznání profesních problémů. Proto jsou základními didaktickými metodami využívanými v základní odborné přípravě policistů. Situační metody demonstrující modely dílčí odborné problematiky jsou realizovány jednotlivými předmětovými odděleními. Jsou zaměřeny na specifické problémy z oblasti služby dopravní policie, kriminalistiky, práva, služby pořádkové policie, střeleckých dovedností a aplikace donucovacích prostředků a sebeobrany, atd.. Situační metody (modelové situace) obsahující souhrnnou odbornou problematiku jsou realizovány v podmínkách Vyšší policejní školy a Střední policejní školy MV v Praze na specializovaném Oddělení metodiky a integrace výuky.

Při výuce služebního zákroku a sebeobrany je vhodné využívat modely situací k řešení problému s právní kvalifikací jednání člověka v podmínkách nutné obrany v návaznosti na volbu vhodného postupu při řešení konfliktních situací. Znalost právních norem souvisejících s řešením útoku na život a zdraví jako je §§ 13, 14, 15 zákona 140/1961 Sb., trestního zákona a v případné návaznosti na §§ 52-58 zákona č 273/2008 Sb., zákona o Policii České republiky.

Zvládnutí takovýchto modelových situací je jedním z základních předpokladů úspěšného zvládnutí sebeobrané situace a služebního zákroku policistou, bez které se studující v budoucí praxi neobejdou. Při edukaci policistů v rámci základní odborné přípravy jsou v poslední fázi kurzu jeho účastníci připravováni na provedení služebního zákroku formou modelových situací, v kterých se musí rozhodovat a aplikovat získané znalosti a dovednosti za podmínek přibližujících se realitě výkonu služby. K dosažení tohoto cíle jsou využívány situační metody obsahující model konfliktní a bojových situací a s několika scénáři.

Je zřejmé, že u profesního vzdělávání musí modely využívané ve výukových metodách vycházet se skutečných situací budoucí praxe policisty. Právě z tohoto důvodu je více než vhodné, při přípravě modelových situací v oblasti provádění služebního zákroku a sebeobrany vycházet z právního rozboru sporných případů a rozboru případných pochybení policisty při výkonu služby. I přesto, že právní systém České republiky není precedentní, je ideálním řešením pro uvedenou přípravu modelové situace získání podkladů v podobě spisového materiálu případného pochybení policisty, včetně trestního a případně soudního spisu. Následně provést rozbor spisového materiálu realizačním týmem a získané poznatky zpracovat do připravované modelové situace – rozborové situace.

I přes značný zájem o takovýto podkladový materiál ze strany policistů s útvary zajišťujících výuku a výcvik, je v současné době získat v rámci resortu takovýto materiál pro potřeby výuky velmi obtížné až skoro nemožné. Jediná možnost, jak získat kvalitní základ pro tvorbu modelové situace, jsou otevřené zdroje jako internetové stránky Nejvyššího soudu České republiky pro právní rozbor a pro video podklady například internetové stránky www.youtube.com.

Nejčastěji využívanou teoretickou modelovou situací v rámci základní odborné přípravy je tzv. případová studie. Jedná se o rozborovou metodu, kdy je účastníkům kurzu předložen konkrétní příklad z policejní praxe. Rozborem si studenti upevňují získané teoretické vědomosti a snaží se je teoreticky aplikovat v praxi.

V současné době běží na Vyšší policejní škole a Střední policejní škole MV v Praze pilotní program využití případových studií při závěrečném přezkoušení účastníku kurzu.

Rozborová situace (případové studie)

„Podstatou rozborové situace je analýza a řešení konkrétně popsanych případů, reálných problémů, které jsou podobné těm, s nimiž se účastníci setkávají ve své práci. Písemný text může být velmi stručný, nebo může mít naopak několik stran.

Může podávat vyčerpávající informaci anebo je sestaven tak, že je na účastnících, aby si text doplnili rozbor, výpočty, studiem.

Text obvykle končí otázkou nebo otázkami, které orientují k další práci, popř. lektor dává sám otázky hned poté, jakmile se všichni seznámí s případem. Jinak je ponechána volnost účastníkům, aby se vyjádřili a přednesli své názory na řešení. Lektor musí zamezit domýšlení podmínek, protože tím by dopustil deformování původního smyslu případu.

Diskuze zpravidla směřuje ke dvěma závěrům: Jak zamezit vzniku podobných situací, nebo jak nalézt nejlepší řešení, přičemž se musí zdůraznit postup i rozhodnutí a posoudit možné důsledky.“ (MUŽÍK 2004)

Text (spisový materiál) určený k rozboru lze pro potřeby základní odborné přípravy policistů využít trojím způsobem:

1. Spisový materiál je předložen k rozboru realizačnímu týmu modelové situace. Ten jasně definuje sporné momenty a připraví na jejich základě modelovou situaci, při které si účastníci kurzu prakticky procvičí své znalosti a dovednosti. – vzdělávání realizačního týmu.
2. Výtah podstatných informací ze spisového materiálu je předložen účastníkům kurzu k teoretickému samostatnému rozboru – zaměření na teoretické znalosti studenta, které následně užije při praktické modelové situaci.
3. Jde o spojení předchozích dvou postupů. Spisový materiál je nejdříve zpracován relačním týmem. Nejprve je předložen k rozboru účastníky kurzu a následně se přistoupí k praktickému procvičení v praktické modelové situaci. V praxi bývá často z časových důvodů vynecháván teoretický rozbor materiálu účastníky kurzu a ti jsou rovnou vystaveni praktické modelové situaci. Rozbor se provádí, až jako součást celkového vyhodnocení jednotlivých scénářů praktické modelové situace.

1.3.2 Příklad

Jako příklad tvorby rozborové situace z oblasti sebeobranu a služebního zákroku jsem pro potřeby této práce zvolil rozbor Rozsudku 7 Tdo 227/2006 Nejvyššího soudu České republiky.

Účastníci rozboru modelové situace budou nejdříve seznámeni s podstatou rozborové metody ve výše popsaném kontextu. Následně jim bude popsán skutek a nechán prostor k jeho právnímu rozboru. Na závěr porovnájí svůj právní názor se závěry jednotlivých soudů a stanovisky stáních zástupců.

Cílem této teoretické modelové situace je aplikace získaných znalostí z oblasti trestního práva z oblasti násilné trestné činnosti a okolností vylučujících protiprávnost.

Popis skutku

Z uvedeného rozsudku jsou vytaženy a účastníkům rozboru modelové situace nejprve předloženy relevantní informace vztahující se ke skutkovému ději (jednání účastníků).

„Obviněný P. K. dne 23. 2. 2004 v 18:45 hodin v P., ul. P., před prodejnou A. B., s. r. o., ve snaze vykázat poškozeného S. G. od vrat objektu, který střežil, jej nejprve slovně vyzval k odchodu, na což poškozený reagoval tím, že se otočil a rychle se začal přibližovat k obviněnému, který proto vystřelil varovný výstřel ze své pistole zn. ČZ vz. 75, ráže 9 mm Luger, a v průběhu další potyčky, když se na něj poškozený sápal, se obviněný bránil nataženou levou rukou, přičemž v pravé ruce držel u těla odjištěnou střelnou zbraň, z níž vyšel výstřel a zasál poškozeného, který utrpěl průstřel horní části pravého stehna s tříštivou otevřenou zlomeninou stehenní kosti, přičemž poranění si vyžádalo dobu léčení přesahující šest týdnů, kdy poškozený byl citelně omezen v obvyklém způsobu života.“ (Rozsudek 7 Tdo227/2006 Nejvyššího soudu České republiky)

Doplňující informace:

- Z výpovědi obviněného, kterou soudy nijak nezpochybnily, je patrné, že když se po něm poškozený ohnal, obviněnému spadly brýle. Uvedené okolnosti svědčí o tom, že útok poškozeného proti obviněnému dospěl do stadia, kdy mezi oběma byl bezprostřední fyzický kontakt.
- Poškozeného se po slovech „ty se do toho neseř“ začal rychle přibližovat k obviněnému a následně se ho snažil udeřit do hlavy pohybem, při kterém se rukou ohnal po hlavě obviněného.
- Podle výpovědi obviněného, kterou soudy nezpochybnily, poškozený v průběhu pohybu proti obviněnému chvatně hledal oběma rukama v kapsách své bundy. Na místě samém nabyl žádný předmět u poškozeného nalezen.

Po seznámení se se skutkovým dějem a případném zodpovězení doplňující otázek, je dán prostor k vyjádření stanovisek a právního názoru. Své názory a stanoviska si studenti zaznamenávají samostatně. Učitel jen vhodnými dotazy motivuje, usměrňuje diskusi a úvahy účastníku rozboru modelové situace tak, aby se udržely v požadovaném rámci teoretické modelové situace.

Nad základní rámec může učitel (lektor) rozšířit modelovou situaci o rozbor provedení zákroku policejní hlídky, která by byla vyslána. Vzhledem k tomu, že k danému rozsudku není k dispozici záznam o zákroku policejní hlídky, jednalo by se pouze o aplikaci teoretických znalostí získaných studiem, ale už ne o problémovou (rozborovou) úlohu, která přechází z problematiky práva do problematiky výkonu služby – předmět služba pořádkové policie.

Po ukončení diskuze a zaznamenání stanovisek účastníků rozboru teoretické modelové situace jsou účastníkům předloženy relevantní informace k postupu a hodnocení případu jednotlivými soudy:

„Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne 22. 3. 2005, sp. zn. 44 T 37/2004, byl obviněný P. K. uznán vinným trestným činem ublížení na zdraví

podle § 224 odst. 1 tr. zák. a odsouzen k trestu zákazu činnosti spočívajícímu v zákazu držení a nošení zbraní a střeliva podléhajících registraci podle zákona č. 119/2002 Sb. na tři roky. Dále bylo rozhodnuto o nárocích na náhradu škody tak, že podle § 228 odst. 1 tr. ř. je obviněný povinen zaplatit VZP ČR částku 68.445,- Kč a že podle § 229 odst. 1 tr. ř. se poškozený S. G. odkazuje na řízení ve věcech občanskoprávních.

Proti rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 10 podali odvolání jednak obviněný proti všem výrokům, jednak státní zástupce v neprospěch obviněného proti výroku o trestu. Odvolání obviněného a státního zástupce byla usnesením Městského soudu v Praze ze dne 14. 6. 2005, sp. zn. 5 To 235/2005, podle § 256 tr. ř. zamítnuta.

Obviněný podal prostřednictvím obhájkyne v zákonné lhůtě dovolání proti usnesení Městského soudu v Praze.

Státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství označil dovolání obviněného za zjevně neopodstatněné a navrhl, aby jej Nejvyšší soud podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl.“ (Rozsudek 7 Tdo227/2006 Nejvyššího soudu České republiky)

Postup a stanovisko nižších soudů a státního zastupitelství z pohledu Nejvyššího soudu

Zjištění, že ústup obviněného a pohyb poškozeného proti obviněnému vyústil v jejich přímý fyzický kontakt, soudy interpretovaly tak, že obviněný zastoupil poškozenému cestu a že poškozený neměl jinou možnost, kudy opustit daný prostor, než právě pohybem proti obviněnému.

„To však je v jasném rozporu s tím, jak jsou poměry na místě samém zachyceny v plánu místa činu připojeném k protokolu o ohledání místa činu, které provedl Obvodní soud pro Prahu 10 (viz č. l. 85 – 87 spisu). Obviněný před poškozeným ustupoval tak, že se blížil k rohu budovy, který omezoval prostor, jímž se poškozený mohl tímto směrem vzdálit, avšak poškozený se mohl při pohybu od

vrat objektu vydat opačným směrem než k uvedenému omezujícímu rohu, a to směrem rovnoběžně s výlohou autosalonu. Tím se poškozený mohl bez jakýchkoli obtíží vyhnout fyzickému kontaktu s obviněným a snadno opustit místo incidentu. Jestliže však poškozený svým pohybem následoval pohyb obviněného, je vzhledem k poměrům na místě samém evidentní, že nechtěl opustit místo incidentu, ale napadnout obviněného.“ (Rozsudek 7 Tdo227/2006 Nejvyššího soudu České republiky)

Soudy odmítly považovat jednání obviněného za nutnou obranu také s odkazem na to, že součástí jeho profesionality jako hlídače měla být schopnost zvládnout situaci bez použití střelné zbraně, zvláště když v osobě poškozeného šlo o útočníka, který byl silně opilý.

„Požadavek, aby osoby vykonávající profesi hlídače byly zdrženlivé v používání střelných zbraní, je sám o sobě důvodný, avšak neznamená, že jednání těchto osob, je-li posuzováno z hlediska ustanovení § 13 tr. zák. o nutné obraně, podléhá nějakým zvláštním omezením či jiným pravidlům, než která vyplývají z citovaného ustanovení. Pro srovnání lze např. uvést, že podle § 39 odst. 1 písm. a) zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, je policista oprávněn použít zbraň, aby v případě nutné obrany nebo při pomoci v nutné obraně odvrátil přímo hrozící nebo trvající útok vedený proti jeho osobě nebo útok na život anebo zdraví jiné osoby. Uvedené ustanovení ani pro policisty pro případ jednání v nutné obraně nestanoví žádné další zpřísnující podmínky pro použití zbraně. Tím méně je možné o takových podmínkách uvažovat ve vztahu k profesi hlídače. Znovu je třeba připomenout, že podmínkou nutné obrany není její subsidiarita (na rozdíl od krajní nouze podle § 14 tr. zák.), což znamená, že obránce nemusí hledat jiný způsob odvrácení útoku. Podle zjištění soudů poškozený měl v kritickou dobu v krvi 3 promile alkoholu, takže byl ve stavu těžké opilosti. Z toho však nelze dovozovat nic v neprospěch obviněného, zejména ne v tom smyslu, že útok opilce měl zvládnout bez použití zbraně. Okolnost, že poškozený byl ve stavu těžké opilosti, lze stejně dobře pojímat i tak, že z ní

vyplývalo nebezpečí jeho zvýšené agrese, nedostatek sebekontroly či zábran apod.“ (Rozsudek 7 Tdo 227/2006 Nejvyššího soudu České republiky)

V souvislosti s tím, že obviněný použil zbraň, soudy vyslovily názor, že obviněný neměl důvod ani k varovnému výstřelu a kritizovaly obviněného za to, že varovný výstřel mířil do země s asfaltovým povrchem a jaké nebezpečí tím vyvolal pro okolí. Tyto úvahy stojí zcela mimo rámec posuzování podmínek nutné obrany podle § 13 tr. zákona a nemají z tohoto hlediska žádný význam. Lze jen znovu poznamenat, že ani tak důrazný způsob výstrahy, jakým byl varovný výstřel, neodradil poškozeného od dalšího jednání, které vyústilo v bezprostřední fyzické napadení obviněného.

Státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství ve vyjádření k podanému dovolání zaujal názor, že v posuzovaném případě je nutná obrana vyloučena již proto, že podle zjištění soudů, která vycházela z výpovědi obviněného, obviněný vystřelil nechtěl a že vystřelil jen nevědomky. Podle názoru státního zástupce obviněný porušil ustanovení § 29 odst. 1 písm. a) zákona č. 119/2002 Sb. o střelných zbraních a střelivu, tj. ustanovení, které mu ukládalo povinnost dbát zvýšené opatrnosti při zacházení se zbraní, střelivem, střelným prachem a zápalkami, a protože šlo o důležitou povinnost uloženou zákonem, měl být skutek posouzen jako trestný čin ublížení na zdraví podle § 224 odst. 1, 2 tr. zákona“ S touto koncepcí se Nejvyšší soud již vůbec nemohl ztotožnit. Jednání, kterým někdo odvrátí útok za podmínek vyplývajících z ustanovení § 13 tr. zákona, je nutnou obranou bez ohledu na to, zda toto jednání bylo vykonáno úmyslně nebo z nedbalosti. Pokud se obviněný chtěl bránit jen levou rukou, zatímco odjištěnou zbraň držel v pravé ruce, aniž chtěl na poškozeného vystřelit, avšak výstřel vyšel jen v důsledku jeho neopatrnosti, není to důvodem pro vyloučení nutné obrany. Jestliže je úmyslný čin beztrestný z důvodu, že jím byl odvrácen útok, tím spíše musí beztrestný být i nedbalostní čin, kterým byl útok objektivně odvrácen, zvláště když se obviněný bránit chtěl, byť jiným způsobem. Opačné řešení by znamenalo nedůvodné a nelogické znevýhodnění osob, které za podmínek nutné

obranu jednají typově méně závažným způsobem (tj. z nedbalosti) ve srovnání s úmyslným jednáním.

Celkově lze rozhodnutí obou soudů lze charakterizovat tak, že příliš přísně činila obviněného odpovědným za výsledek konfliktu, který vyvolal poškozený a v jehož průběhu se obviněný ocitl v postavení obránce, zatímco poškozený byl v postavení útočníka. Nejvyšší soud na rozdíl od obou nižších soudů zastává názor, že riziko za výsledek konfliktu, který je konfliktem útočníka a obránce, musí primárně nést útočník. Pouze tak je možné ustanovení § 13 tr. zákona o nutné obraně aplikovat způsobem, který sledoval i zákonodárce, pokud ve prospěch obránce v tomto ustanovení připustil citelnou diferenci v důraznosti použitého prostředku a také v závažnosti způsobeného následku.

Ze všech těchto důvodů Nejvyšší soud dospěl k závěru, že ze strany obviněného šlo o nutnou obranu podle § 13 tr. zákona a že skutek nebyl trestným činem. Napadené usnesení Městského soudu v Praze i rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 10 jsou rozhodnutími, která spočívají na nesprávném právním posouzení skutku ve smyslu dovolacího důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.“

Studenti mají tak možnost konfrontovat svoje první názory se stanovisky orgánů činných v trestním řízení a získávají tak zprostředkovanou zkušenost z reálné aplikace trestního práva. V uvedeném případě z oblasti sebeobranu za využití střelné zbraně proti neozbrojenému útočnickovi.

V ideálním případě, který není běžný, by rozbor teoretické modelové situace byl zaměřen i na provedení služebního zákroku v situaci, kdy obránce postřelil útočníka. Tomuto by následně byli účastníci vystaveni v praktické modelové situaci se zaměřením na provedení zákroku, která by obsahovala možnosti více scénářů a tím i přístupů a řešení služebního zákroku. V ideálním případě uvádím proto, že není v současné době možné získat pro výuku a výcvik spisové, případně i obrazové materiály z mimořádných událostí při provádění zákroků příslušníky

Police ČR. Jen tak by bylo možné zajistit kvalitní přípravu a to zvláště u policistů v přímém výkonu služby.

1.4 Praktická modelová situace

Problematika praktických modelových situací je velmi obsáhlá i v rámci základní odborné přípravy a její podrobné rozpracování by přesahovalo rámec této práce. Budu zde tedy dále uvádět jen poznatky týkající se praktických modelových situací v souvislosti s výukou sebeobrany a donucovacích prostředků, tedy takových praktických modelových situací, které mají přímý vztah k úpolům.

Dřívější chápání modelových situací a výuky profesní i osobní sebeobrany a donucovacích prostředků bylo omezováno pouze na rovinu technickou. Bohužel tento přístup můžeme vidět i dnes.

O jednostranném chápání významu modelových situací na modely útoků svědčí více než deset let starý rezortní materiál vydaný v roce 1998 Policejní akademií ČR. Autoři First, R., Blahut, A. uvádí:

„Tato skripta jsou zaměřena především na řešení sebeobránných modelových situací proti kontaktnímu útoku na krátkou vzdálenost a jsou určena nejen studentům PA ČR, ale všem školním a školícím zařízením PČR jako metodická pomůcka.“ (FIRST, BLAHUT 1998)

Modelové situace blíže specifikují následovně.

„Modelové situace uvedené v této publikaci odpovídají policejním požadavkům, byly vybrány na základě našich dlouholetých zkušeností z této oblasti a zkušeností získaných u jiných úpolových odvětví, jako jsou např. karatedó, judó, taekwondó, sambo, musadó, alkampffjustu, taihojutsu a především jujutsu. Posledně jmenovaný bojový systém je začleněn do německého systému školství a zahrnuje soubor požadavků na znalosti a dovednosti německých policistů. Vzhledem k obrovskému množství řešení sebeobránných situací, zastavení útoku a

nepřeborného množství technik sloužících k odvrácení dalšího útoku nebo použití návazných technik jsme tento rozsah omezili.“ (FIRST, BLAHUT 1998)

Již z autorské definice je zřejmé, že se jedná o materiál mnoha řešení rozličných útoků bez dalšího kontextu situace. Autoři detailně popisují aplikaci technik sebeobran na rozličné útoky, pohybují se tedy v pouze rovině technické. Označení „modelové situace“ bychom dnes mohli nahradit přesnějším zužujícím označením „varianty fyzického útoku“.

Současným trendem výuky nejen donucovacích prostředků, použití zbraně, ale i profesní a osobní sebeobran je pojímat výuku šířeji. Například Ed Melaugh při výuce sebeobran (Small Circle JuJitsu) hovoří o čtení pohybu (angl. read motion). Při výuce učí studenty poslouchat, co jim osoba stojící proti nim říká a následně číst pohyb osoby a hledat ve verbálních a neverbálních projevech náznaky útoku. Jde tedy vnímání širšího kontext výuky sebeobran než jen v rovině jak se uvolnit z úchopu nebo blokovat uder a provést protiúder.

Bruce K. Siddle, který zapracoval do výuky sebeobran a policejní přípravy stresové reakce, kdy stresorem je situace ohrožení života a zdraví, šel ještě dále. Pro výuku sebeobran a donucovacích prostředků a použití zbraně policistou používá výrazu trénink k přežití (angl. survival training) a instruktory sebeobran chápe jako instruktory dovedností k přežití a takto definuje jejich povinnost:

“Instruktoři dovedností k přežití jsou zodpovědní za poskytnutí všech možných technik a taktik, které mohou pomoci zachránit život studenta nebo kohokoliv jiného. (SIDDLÉ 2006)

Ve své knize *Sharpennig The Warrior's Edge* definuje pojmy „otevřené a zavřené“ motorické dovednosti pro sebeobranu (přežití), na kterých je možno blíže vidět jeho chápání výuky nad rámec pouze technické dovednosti bez kontextu reálné situace.

„Otevřené motorické dovednosti jsou pohyby, které jsou vykonávány v dynamicky měnícím se prostředí a jsou považovány jako reakce na situaci. Příkladem může být například probíhající střelba, kdy důstojník by měl být schopen rychle reagovat na vysoce nebezpečnou situaci (deadly-force action). V této situaci musí být důstojník schopen nejen nalézt pouzdro (na zbraň), zacílit a opětovat střelbu, ale musí být také schopny zvládnout stres z protivníka pokoušejícího se ho zabit. Uzavřené motorické dovednosti jsou pohyby, které jsou vykonávány ve statickém, nestresujícím prostředí.“ (SIDDLE 2006)

Ze statického prostředí tělocvičen se výcvik přesouvá do dynamického prostředí, které zohledňuje prostředí výkonu služby. Do výuky byly zavedeny scénáře (angl. scenarios), pro které se nepřesně zaužíval také výraz modelové situace, případně praktické modelové situace. Jejich vrcholem jsou praktické modelové situace vysoké úrovně a komplexní modelové situace, které Murray definuje následovně:

„Scénáře vysoké úrovně

Scénáře vysoké úrovně jsou používány k otestování úsudku, rychlosti a přesnosti ve stresujících podmínkách, které vznikají v daném kontextu situace. Obecně scénáře mají vždycky nějaký příběh spolu s rolemi jednotlivých aktérů, kteří byli instruováni, jak se mají chovat pod vlivem podmínek, které mohou v realitě nastat a jsou také nastavena kritéria pro přesně měření jejich reakci. ” (MURRAY 2004)

„Komplexní scénáře

Dalším stupněm testování, které může být použito k ohodnocení schopností velké skupiny účastníků, jsou tzv. komplexní scénáře. Jako příklad komplexních scénářů můžeme uvést simulaci přírodní pohromy (povodeň, zemětřesení, apod.), která je většinou řešena v rámci několika štábů krizového řízení k otestování koordinace jednotlivých částí a jejich vzájemného rozdělení zodpovědnosti.“ (MURRAY 2004)

Pojmem „komplexní modelová situace“ Murray označuje situace s velkým počtem účastníků a větším počtem odborností jako jsou situace využívané při výcviku jednotek integrované záchranného systému. Komplexní modelové situace v základní odborné přípravě také obsahují didaktické cíle z většího počtu policejních odborností a účastní se jich aktivně větší počet studentů. Není, ale překročen rámec problematiky výkonu služby policie.

V současnosti je tedy sebeobranná situace vnímána jako součást konfliktní situace, která má několik částí. Konfliktní situaci lze pro potřeby výuky sebeobrany a použití donucovacích prostředků rozdělit do tří časových a dějových pásem, které na sebe plynule navazují. Následující citace se vztahuje k výuce sebeobrany ve školách jujutsu, ale platí i obecně pro výuku sebeobrany a donucovacích prostředků.

Úvodní část konfliktu

„Jde o dobu, kdy konflikt začíná a nedošlo k reálnému napadení. Z pohledu taktiky jsme mimo dosah oponenta, včetně jeho zbraní (mimo střelných). Máme tedy dostatek prostoru a času konfliktu zabránit. K tomu vede dostatečná předvídatost a citlivost, která umožní včas a přesně rozpoznat příznaky hrozícího nebezpečí a umožní nám tak zamezit gradaci konfliktu i případnou cestou vynuceného použití technicko-taktických prostředků. V této části konfliktu je ještě možno volit jemnější technické prostředky technické prostředky menšími následky pro útočníka. Máme šanci, že konflikt vyřešíme v přátelském duchu.“ (NOVÁK 2007)

Fyzický útok

„Právě na tuto část se soustředí výuka sebeobranného jujutsu ve většině škol! Potenciální řešení konfliktu se stává reálným. Z oponenta se stává útočník. Roste jeho agresivita projevovala důraznými verbálními i neverbálními projevy. Jeho chování ztrácí racionální kontrolu. Zvyšuje se pravděpodobnost útoku, útok přímo hrozí. Pokud to nejde, soustředíme se pouze na neverbální projevy útočníka,

verbální potlačíme. Hledáme vhodný okamžik pro útok, pokud ho promeškáme, volíme obranu s následným protiútokem. Konflikt tedy řešíme takticko-technickými prostředky s cílem zamezit útoku, odvrátit ho, s následnou kontrolou či likvidací soupeře.“ (NOVÁK 2007)

Zvládnutí post-konfliktní situace

„Tato fáze je v současné době u drtivé většiny škol nejméně propracovanou částí psychologické přípravy. V praxi jsem se několikrát setkal s tím, že studenti nemohli ani stát na nohou vlivem fyziologické reakce na stres... Dostavuje se stav mentální a fyzické vyčerpání. Pomalu odeznívají vyplavené stresory a navrací se energie. Pokud obránce způsobí útočníkovi značná či rozsáhlá poranění nebo ho dokonce usmrtí, mohou se dostavit závažné psychické stavy vyžadující péči odborníků. Ještě pravděpodobnější psychické problémy nastanou v případě, kdy se obránce neubrání nebo nedokáže ochránit blízkou osobu.“ (NOVÁK 2007)

Z pohledu komplexnosti i u praktických modelových situací hovoříme o dílčích modelových situacích, kde se účastníci kurzu učí řešit konkrétní útok nebo taktický postup na jeden daný scénář. Komplexní modelové situace zahrnují již více studijních cílů a mnohdy i z více profesních oborů. V takovémto případě hovoříme i integrovaných praktických modelových situacích. Z pohledu navození modelové situace hovoříme o konfliktní situaci, kdy je cílem řešení jakéhokoliv konfliktu. Například situace s vykázáním občana z určitého místa nebo zákaz vstupu občanovi na určené místo bez použití síly. Převážně se bude jednat o komunikační cvičení. Pokud je studující v praktické modelové situaci nucen použít síly, řešit fyzické napadení, použít donucovacích prostředků nebo zbraně nebo je již praktická modelová situace za tímto účelem připravována hovoříme o tzv. bojové modelové situaci. Bojové modelové situace tedy obsahují všechny tři fáze konfliktu: úvodní část, řešení fyzického útoku na účastníka modelové situace (oběť nebo/a studujícího) a řešení situace po fyzickém útoku. V civilním prostředí bývají bojové modelové situace označovány za neobrněné modelové situace.

Praktická modelová situace je didaktický prostředek s velkým potenciálem. Pro své velké výhody má i řadu nevýhod. Zvláště praktické modelové situace v integrované výuce kladou velké nároky na učitelovi kompetence a organizační a logistické zajištění. Na pomyslném vrcholu náročnosti stojí realizace bojových modelových situací v integrované výuce.

1.4.1 Tvorba praktické modelové situace

Před tím, než jsou studující vystaveni komplexní praktické modelové situaci, měli by provést teoretický rozbor modelových situací, na kterých by se naučili aplikovat znalosti získané v předešlých hodinách v teoretickým modelových situacích (aplikace znalostí) a případně dílčích praktických modelových situacích (aplikace dovedností). Teprve následně by měli být vystaveni komplexní praktické modelové situaci, kde kromě rozhodování na základě dříve získaných znalostí a schopnosti jejich teoretické aplikace na konkrétní situace, jsou nuceni toto spojit s požadovanými dovednostmi a s mezioborovými vazbami.

1.4.2 Metody využívané v praktické modelové situaci

Nejčastěji využívanými didaktickými metodami pro praktické modelové situace jsou metody inscenační, pedagogická hra.

Pedagogická hra

„Hru tedy chápu jako do jisté míry universální prostředek pro učení, výuku dětí, mládeže i dospělých. Z reálné situace jsou vybírány ty prvky, jevy a vztahy, které jsou z hlediska cílů výuky a obsahu podstatné. Pomocí abstrakce je ve hře tvořen určitým způsobem zjednodušený obraz reality. Ten je zobrazován obvykle na různých modelech, včetně matematických. Stále více je do výuky zaváděna prostřednictvím výpočetní techniky. Názornost učiva je podporována technikou animace. Modely a simulace překračují často rámec didaktiky a stávají se dorozumivacím prostředkem mezi vědci a pedagogy různých vědních disciplín.“
(MUŽÍK 2004)

V současné době se objevují didaktické materiály popisující metody výuky, kdy jsou pro hraní rolí najímání herci. „*Divadlo se stává prostředkem (formou) výuky a výchovy. V zásadě jde o speciální napsané a připravené výukové jednoaktovky nebo využívání již napsaných divadelních her.*“ (MUŽÍK 2004) Využívání herců pro modelové situace v podmínkách základní odborné přípravy policistů vidím spíše v modelových situacích využívaných oddělením psychologie a kriminalistiky, například při realizaci modelových situací spojených s oznamováním tragické události. Jako těžko realizovatelné vidím vyžití herců v bojových modelových situacích. Přestože první materiály k modelovým situacím od holandských kolegů uvádějí využívání herců při realizaci modelových situací, v podmínkách českého policejního školství vidím tuto možnost jako velice diskutabilní.

Zde je ale nutno podotknout, že účastníci praktické modelové situace nesmí modelovou situaci považovat za hru v původním slova smyslu. Mohlo by tak docházet k odtažení od role a s tím spojeným prožitkem. Účastníci se pak nechovají přirozeně a celá praktická modelová situace ztrácí svoji podstatu. Zvláště u bojových modelových situací by byl takovýto přístup účastníku bojové modelové situace velkou překážkou k dosažení cílů té které konkrétní modelové situace.

Inscenační metody

„Při inscenační metodě se postupuje tak, že účastníci hrají osoby s různými funkcemi, které vystupují v určené problémové situaci a mají svým improvizovaným jednáním jednat vzájemně na sebe. Každý účastník se musí chovat tak, jako by šlo o reálnou situaci, musí se vžít do své role. Cílem inscenací není jen aktivní řešení situace, ale též poznání a ověření nejrůznějších variant řešení, pochopení motivace činů ostatních aktérů, posouzení oprávněnosti či nevhodnosti postupu u jednotlivých účastníků.“ (MUŽÍK 2004)

Tato definice inscenační metody odpovídá inscenačním metodám v praktických modelových situacích využívaným předmětovým oddělením psychologie, ale není

již v souladu se specifiky inscenačních metod využívající bojových nebo konfliktních modelových situací. U takového druhu modelů situací (scénářů) musí být přesně stanoveno jednání každé osoby. Z právního hlediska, jakmile by se herec (osoba vytvářející konflikt) odchýlil od stanoveného scénáře, může dojít k zcela jiné právní kvalifikaci skutku a tedy následně i ke změně požadovaného řešení situace, volbě technického, taktického prostředku. To je také jedním z hlavních důvodů, proč u náročnějších modelových situací nemohou být využíváni k hraní rolí samotní studující. Druhým důvodem je fyzický kontakt, ke kterému dochází při bojových modelových situacích. Zde jsou kladeny značné nároky na herce jak v rovině fyzické připravenosti, tak i zkušenosti s fyzickým kontaktem v takových situacích a schopnosti značné sebekontroly a jisté předvídativosti chování studujících, jako základu prevence zranění.

1.4.3 Logistické zajištění - materiálně technické prostředky

„K úspěšné realizaci efektivně řízeného výchovně-vzdělávacího procesu v odborných předmětech významně přispívá i materiálně technická základna. Můžeme ji chápat jako soubor materiálních předpokladů určených k využití ve výuce, příklad učební pomůcky, didaktická technika, výukové prostory a sociální zařízení školy.

Materiálně technické základna školy musí respektovat funkční a časové zvláštnosti výuky z hlediska gnozeologického a logického.“ (DRAHOVZAL 1997)

Pro profesionální realizaci praktických modelových situací je nutné početné a kvalitní materiálně technické zajištění. Úspěch praktické modelové situace je úměrný ztvárnění věrohodnosti situace samotné. Na tomto se podílejí dva faktory. Prostředí a samotné ztvárnění role herci. Dnes je nezbytnou nutností a standardem vybavení a zařízení výcvikových prostor podle tematických zaměstnání a jednotlivých cílů výuky. Proto není problém vidět v policejních školách vybavené restaurace, bazary, obývací pokoje, železniční vagony, autobusy,... Pořízení a údržba těchto materiálně technických prostředků je velice nákladná i organizačně náročná. Zvláště bojové modelové situace posunuly chápání standardního vybavení jako *např. zvláštní sezení účastníků (úl, V, hnízdo apod.),*

stabilně zabudované prostředky vizualizace (různé typy tabulí, zpětný projektor, video projektor a další) a vybavení učebny prostředky výpočetní techniky s multimediálními funkcemi. Nároky na logistiku vzdělávacího procesu se stále zvyšují včetně reprografické techniky, digitální komunikace apod.“(MUŽÍK 2004), mnohem dále (ochranné obleky, FX Simuniton, simulátor Miles).

1.4.4 Organizace a realizace bojové modelové situace

Organizaci a realizaci praktických modelových situací budu popisovat na bojové modelové situaci, která z praktických modelových situací v rámci základní odborné přípravy klade největší nároky na organizaci a realizaci i na samotné učitele.

V první řadě je nutné, aby si všichni účastníci bojové modelové situace uvědomili, že bojová modelová situace není hra. Je podřízena přesným pravidlům, jejichž nerespektování vede k improvizaci. To nevyhnutelně vede k nesplnění pedagogických cílů a ohrožení bezpečnosti.

Realizace bojové modelové situace je prováděna na základě třech pilířů.

1. Scénář
2. Bezpečnostní předpisy
3. Personální obsazení

Scénář

Scénář je jednoduchým obrazem reality (modelem) prezentujícím studentovy určité přesně definované vztahy a jevy, které jsou v souladu s konkrétními didaktickými cíly. Komplexní modelové situace obsahují více scénářů. Jejich počet je omezen pouze organizačními a realizačními možnostmi.

Scénář by měl obsahovat detailní popis:

- průběhu bojové modelové situace,
- cílů, kterých má být dosaženo,
- způsobu hodnocení,
- logistické zajištění,

- individuální odpovědnost každého účastníka.

Bezpečnostní předpisy

Pro každou bojovou modelovou situaci musí být stanovena bezpečnostní pravidla, respektující její specifika. Tyto pravidla jsou povinni dodržovat všichni účastníci bojové modelové situace, učitelé i studující (realizační tým, účastníci kurzu). Musí být určena osoba zodpovídající za bezpečnost a ta udržuje stálý vizuální kontakt s účastníky bojové modelové situace v jejím průběhu. Dále může být určena osoba zodpovídající za zbraně a ochranné prostředky. Tato osoba zodpovídá za to, že se v bojové modelové situaci budou nacházet pouze povolené zbraně (případně označené). Skutečné a nepovolené zbraně odebere účastníkům a uschová na stanoveném bezpečném místě až do ukončení výuky. Osoba zodpovědná za bezpečnost také kontroluje ochranné prostředky účastníků bojové modelové situace, jako ochranný protiúderový oblek či maska a ochrana těla při použití munice FX.

Personální obsazení

Na realizaci komplexní bojové modelové situace se podílí celý tým učitelů, který většinou tvoří: Vedoucí učitel, učitel zodpovědný za bezpečnost, učitel herec, učitel technik, učitel hodnotitel a učitel zdravotník.

Vedoucí učitel (vedoucí zaměstnání) – důraz na manažerské kompetence

Je jediná a hlavní zodpovědná osoba za realizaci a organizaci bojové modelové situace. Zodpovídá za vše týkající se výuky (realizace modelové situace, vyhodnocení, zhotovení videozáznamu...), materiálně technického zabezpečení, personálního zajištění. Některé své povinnosti (odpovědnosti) může delegovat na další členy realizačního týmu.

Učitel zodpovědný za bezpečnost – důraz na kompetence v oblasti bezpečnosti

Vedoucí učitel na něj deleguje zodpovědnost za bezpečnost. Mimo výše uvedených povinností zpravidla, vydává cvičné zbraně včetně zásobníků

a určených kusů střeliva, kontroluje všechny osoby, které vstupují nebo opouštějí místo realizace bojové modelové situace. Po ukončení shromažďuje vybavení (výstroj a výstroj) a vede související předepsanou evidenci.

Učitel herec – důraz na kompetence v oblasti věrohodného ztvárnění role

Jsou to učitelé vytvářející jednotlivé scénáře. U bojových modelových situací přichází učitelé s účastníky do fyzického kontaktu. To klade nemalé nároky na jejich fyzickou a psychickou kondici. Musí disponovat značnou dávkou herectví, empatie, sebekontrolou a dovednostmi z oblasti úpolů.

Učitel technik – důraz na kompetence v oblasti technických didaktických prostředků se specifickým zaměřením na BMS

Zpravidla odpovídá za technické prostředky nesouvisející s prostředky použití síly (pořízení, zpravování a promítání video záznamu, příprava a obsluha spojovací techniky....) Při pořizování video záznamu musí být obeznámen s jednotlivými scénáři a jejich zásadními momenty do takové míry, aby byl schopen zaznamenat podstatné okamžiky potřebné pro vyhodnocení bojové modelové situace.

Učitel hodnotitel – důraz na kompetence v oblasti analýzy a zpětné vazby

V teorii modelových situacích je uváděna samostatná osoba zodpovědná za hodnocení účastníků bojové modelové situace. V ideálním případě má každý účastník přiděleného svého hodnotitele. V praxi je většinou úloha hodnotitele spojena s osobou vedoucího učitele.

Učitel zdravotník – důraz na kompetence v oblasti laické před lékařské první pomoci

Osoba odpovědná za poskytnutí laické první pomoci s důrazem na specifikum bojových modelových situací.

1.4.5 Vyhodnocení praktické modelové situace – zpětná vazba

Zpětná vazba bojové modelové situace v rámci základní odborné přípravy by měla být trojího druhu. V důsledku nedostatku času se praxe omezuje na zpětnou vazbu pouze k účastníkům modelové situace z řad studujících.

Zpětná vazba ke studentům - vyhodnocení

Zkrácená zpětná vazba se může provádět přímo na místě provádění bojové modelové situace hned po jejím ukončení. Je zaměřena na vyhodnocení případných zásadních konkrétních nedostatků. Úplná zpětná vazba je prováděna na závěr, až všichni účastníci absolvují bojovou modelovou situaci a její jednotlivé scénáře. V bojových modelových situacích realizovaných Oddělením metodiky a integrace výuky je úplná zpětná vazba dána účastníkům modelové situace v závěrečné části výuky. Všem účastníkům jsou promítány video záznamy jejich jednání v bojových modelových situacích a přede všemi je proveden rozbor zásadních problémů (chyb) z pohledu práva, taktiky a psychologie. Zvláště pokud bojová modelová situace obsahuje více scénářů a každý z účastníků (dvojce - policejní hlídka) absolvuje jen jeden, je skupinové vyhodnocení možností, jak se alespoň v teoretické rovině připravit své řešení pro další scénáře, případně se poučit z chyb kolegů.

Zpětná vazba k realizačnímu týmu – metodické zamětnání

Vedoucí učitel by měl provést po ukončení výuky krátké vyhodnocení práce všech, kteří se podíleli na realizaci bojové modelové situace. Vyhodnocení by mělo obsahovat vyjádření k tomu, zda byly naplněny pedagogické cíle a k organizačně-technické stránce realizace bojové modelové situace. Po uplynutí delšího období by mělo být provedeno komplexní vyhodnocení bojové modelové situace v návaznosti na další výuku a požadavky na její zajištění.

Zpětná vazba k předmětovým oddělením a dalším organizačním složkám zodpovědným za výcvik Policie ČR a případně dalších bezpečnostních sborů – metodické zaměstnání.

Relevantní závěry z provedených vyhodnocení by měly být poskytnuty dalším učitelům podílejících se na přípravě studentů na účast v modelové situaci. Může také docházet k zobecnění některých poznatků jejich zapracování do metodiky tvorby a realizace modelových situací. Tyto zkušenosti dále předávat učitelům a instruktorům podílejících se na výuce a výcviku policistů.

1.4.6 Příklad

Jako příklad praktické modelové situace jsem zvolil komplexní modelovou situaci s časovou dotací osmi hodin realizovanou v rámci integrované praktické výuky. Podnětem k tvorbě této modelové situace byla tragická událost ze dne 2.8.2002. Toho dne byl ve stanici pražského metra Muzeum při služebním zákroku usmrčen bodnutím do srdce policista Ján Mato. Na základě analýzy případu bylo vytvořeno celodenní zaměstnání, jehož základem je komplexní modelová situace zákroku proti ozbrojenému nebezpečnému pachateli.

Struktura výuky

Úvodní část hodiny probíhá na učebně, kde jsou studující seznámeni s organizací zaměstnání, jednotlivými pracovišti a bezpečnostními pravidly. Studující jsou seznámeni s cíly zaměstnání a s požadavky na jejich znalosti a dovednosti, které budou od nich vyžadovány. Znalosti jsou ověřeny formou testu, jehož vyhodnocení je po odevzdání záznamových tabulek s odpověďmi prováděno společně celou třídou. Při hodnocení otázek je poukázáno na důležité znalosti a dovednosti, které studující budou muset aplikovat při praktickém řešení konkrétního scénáře praktické modelové situace. Na vyhodnocení navazuje popis standardních procedur pro takovéto situace, které studující získali při výuce jednotlivých předmětových oddělení z oblasti policejního práva, trestního práva, kriminalistiky, taktiky, donucovacích prostředků a použití zbraně, první pomoci, výpočetní techniky a administrativy. Jako motivační prvek je studicím promítnut záznam tragické události z pražského metra, kdy při služebním zákroku byl

usmrčen policista a případné další video se záznamy reálných situací se stejným kontextem.

Po úvodní části se studující přemístí do prostorů určených k nácviku použití donucovacích prostředků a zbraně. Zde mají možnost si zopakovat získané dovednosti a postupně jsou vybavováni speciálním závěry systému FX firmy Simunition, který umožňuje vést střelbu proti živé síle (člověku – pachateli) bez jeho poranění. Následně jsou studující odesíláni ve dvoučtených hlídkách na místo zákroku.

Na místě zákroku vstupují do jednoho ze scénářů bojové modelové situace. Začátek scénáře bojové modelové situace hry je vždy stejný. Studující při příchodu na místo vidí zakrvácenou osobu ležící na zemi (figurína), která nařiká a volá o pomoc a další osobu, která stojí nebo klečí u osoby. Následný děj se již rozvíjí podle jednotlivých scénářů odpovídajících případnému konkrétnímu oprávněnému použití donucovacího prostředku nebo zbraně policistou.

Příklady některých scénářů:

- Muž klečící u poraněné je lékař, který šel náhodou kolem a poskytuje osobě první pomoc. Při příchodu policistů na jejich první kontakt nereaguje a následně se představí jako lékař.
- Muž klečící u osoby se neverbálními projevy chová neurčitě, ale z verbálních projevů je zřejmé, že je to on, kdo na osobu zaútočil bodnosečnou zbraní. Na výzvy policistů nereaguje, odmítá se od ležící osoby vzdálit.
- Muž stojící u osoby drží v ruce kopí a verbálně i neverbálně brání policistům k přiblížení k poraněné osobě.
- Muž stojící u osoby odmítá odložit bodnosečnou zbraň a odmítá se na výzvy policistů vzdát.
- Muž odloží, při příchodu policistů na místo bodnosečnou zbraň a pomalu odchází z místa.

Po provedení zákroku proti pachateli a poskytnutí první pomoci zraněné osobě případně dalším osobám zraněným v průběhu zákroku je praktická část na místě zákroku ukončena vedoucím zaměstnání. Studující jsou případně dále dotazováni na následnou činnost na místě (zajištění místa činu, zajištění svědka, zajištění stop,...)

Následně jsou studující odesláni k vedoucímu oddělení, kde ho seznámí s průběhem zákroku a sepíše předepsanou dokumentaci. Tím dopolední část zaměstnání končí.

Po pauze na oběd se všichni studující dostaví na učebnu, kde je provedeno vyhodnocení videozáznamů provedených zákroků a kvalita zpracování dokumentace. Na závěr zaměstnání je provedeno celkové shrnutí, případně zadán úkol do autodidaktiky na příští výuku.

Tato bojová modelová situace (Zárok proti nebezpečnému ozbrojenému pachateli) byla využita při prováděném výzkumu. Po vyhodnocení byl předložen studujícím dotazník k vyplnění.

2 Empirická část

Předmětem výzkumného šetření bylo prostřednictvím zjištění názorů účastníků kurzu základní odborné přípravy ověřit význam a vliv komplexních bojových modelových situací jako didaktického prostředku kurzu základní odborné přípravy na přípravu budoucích policistů na výkon služby. Sledovaným záměrem bylo zjistit, jak jsou komplexní bojové modelové situace vnímány jejich účastníky, jako didaktický prostředek integrované výuky v kontextu s výukou předmětových oddělení. Doplňující součástí výzkumu bylo zjištění subjektivního hodnocení a vnímání vlivu úrovně stresu při komplexních bojových modelových situacích na předvedený výkon.

2.1 Cíl a metodika

Cílem práce je:

- přispět k upřesnění pojmu modelové situace a bojové modelové situace
- seznámit s druhy modelových situací
- zjistit pomocí anonymního osobního dotazníku názor účastníků kurzu na komplexní modelové situace, v návaznosti na výuku předmětových oddělení
- vyhodnotit z odpovědí respondentů z anonymního osobního dotazníku vzájemné souvislosti mezi komplexními modelovými situacemi a výukou předmětových oddělení

Na základě stanovených cílů byly v empirické části stanoveny tři výzkumné otázky:

1. Jsou komplexní bojové modelové situace přínosem k pochopení probírané látky jinými předmětovými odděleními a přípravě budoucích policistů na výkon služby?
2. Má stres podíl na případných chybách při řešení scénářů bojových modelových situací?

3. Je současný počet komplexních bojových modelových situací obsažených v základní odborné přípravě policistů dostačující?

Pro ověření výzkumných otázek byly použity následující metody výzkumného šetření:

- Analýza literárních pramenů
- Metoda dotazníková
- Statistické metody zpracování dat
- Analýza a interpretace dat

Na začátku výzkumu bylo provedeno shromáždění a analýza literárních pramenů českých i zahraničních z oblasti androdidaktiky, výcviku bezpečnostních sborů a současných trendů v oblasti řešení situací ohrožení života nebo zdraví. Pro zjištění empirických dat od respondentů byla zvolena dotazníková metoda. Otázky byly koncipovány do tří oblastí korespondujících s jednotlivými výzkumnými otázkami.

Dotazník obsahoval osm otázek. Z toho sedm s uzavřenou odpovědí. Osmá otázka byla otevřená pro volné vyjádření respondentů ke komplexním bojovým modelovým situacím. Otázka číslo jedna byla rozčleněna do šesti podotázek podle jednotlivých předmětových oddělení podílejících se na výuce. Otázky číslo pět a šest byla rozděleny na tři podotázky dle oblastí mající vliv na zvládnutí komplexních bojových modelových situací. Na otázky jedna až šest respondenti odpovídali na škále jedna až pět. Na otázku sedm odpovídali pouze v rovině ano/ne s upřesněním požadovaného počtu bojových modelových situací, v případě kladné odpovědi.

Po formální stránce dotazník obsahoval pouze základní údaje o respondentovi, jako pohlaví a věk a údaje o datu vyplnění dotazníku. Informace o účelu dotazníku a instrukce k vyplnění byly předány ústně po rozdělení a před započítáním samotného vyplňování.

Technické zpracování dotazníku spočívalo v označení vždy pouze jedné z nabízených možností na škálové řadě od jedné do pěti. Výjimkou byla otázka číslo sedm a osm. Kdy otázka sedm měla jen dvě možnosti a případě pozitivní odpovědi byla možnost uvést upřesnění optimálního počtu. Otázka číslo osm byla otevřena pro volné vyjádření. Vyplnění dotazníku vyžadovalo zhruba 20 minut času.

Zkoumaný vzorek byl vybrán na základě učebního plánu základní odborné přípravy pro jednotlivé třídy. Byly vybrány dvě třídy o celkovém počtu 40 respondentů, které se účastnily integrované praktické výuky, v průběhu které jí byly předány dotazníky k vyplnění. Výzkumný vzorek byl sestaven jako koedukovaný a bez diferenciacie podle věku respondentů.

2.2 Prezentace získaných dat

Jednotlivé otázky v dotazníku byly rozvrženy do tří oblastí.

První skupinu tvořili otázky číslo jedna až čtyři a vztahovaly se k bojovým modelovým situacím jako didaktickému prostředku výuky základní odborné přípravy budoucích policistů.

Druhá skupina, otázky pět a šest se vztahovaly k sebehodnocení úspěšnosti zvládnutí konkrétní komplexní bojové modelové situace.

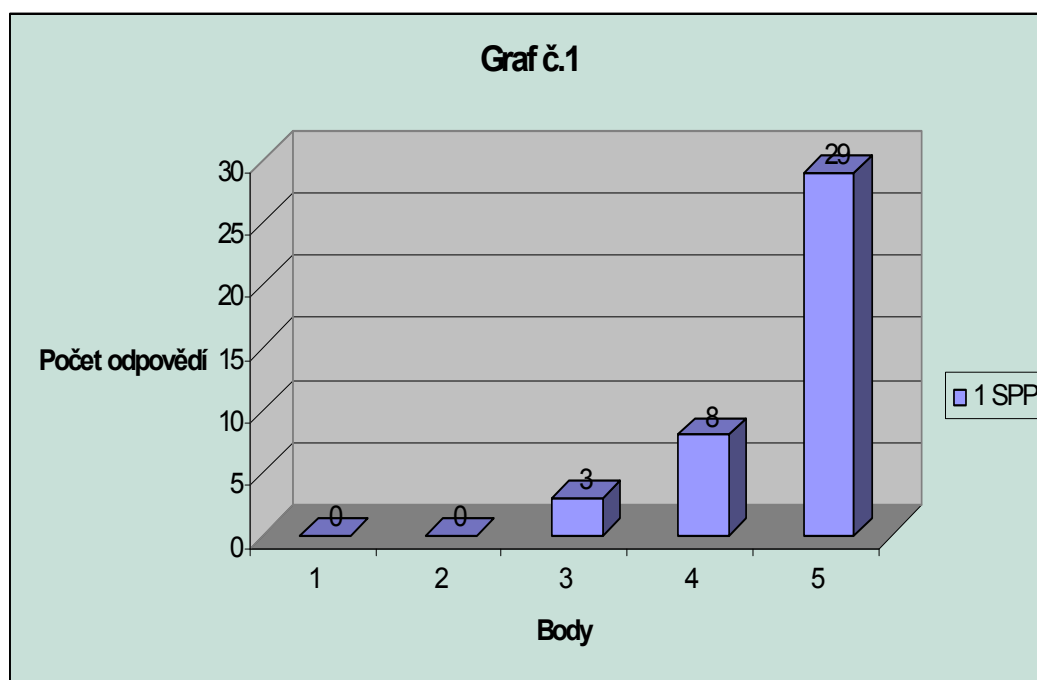
Třetí skupina otázek, otázky sedm a osm se vztahovali k počtu bojových modelových situací, které respondenti absolvovali během kurzu základní odborné přípravy. V otázce číslo osm byla respondentům dána možnost volného vyjádření k problematice bojových modelových situací.

Dotazník byl předložen k vyplnění čtyřiceti respondentům před vyhodnocením komplexní bojové modelové situace zaměřené na zákrok proti ozbrojenému nebezpečnému pachateli.

2.3 Získaná data a jejich analýza

Otázka číslo 1

Jsou bojové modelové situace pro Vás přínosem k pochopení probírané látky jiných předmětových oddělení? Otázka je vyhodnocena v grafech číslo 1 až 6.

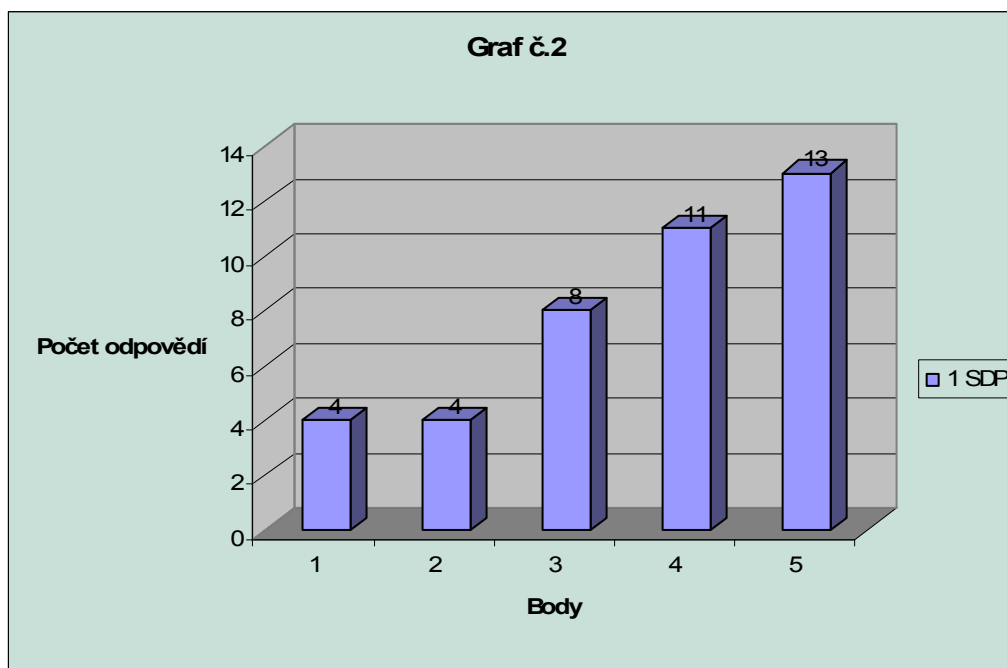
Graf č. 1- Služba pořádkové policie

Získaná data vyjádřená v procentech:

- Úroveň nízkou (1) neoznačil žádný respondent
- Úroveň nižší (2) neoznačil žádný respondent
- Úroveň běžnou (3) označilo 7,5 % respondentů
- Úroveň vyšší (4) označilo 20 % respondentů
- Úroveň vysokou (5) označilo 72,5 % respondentů

Analýza

Stupeň přínosu bojových modelových situací za vysoký pro výuku **Předmětového oddělení Služba pořádkové policie** označilo 72,5% respondentů za vysoký, 20% respondentů za vyšší a za běžný 7,5%. Přínos bojových modelových situací pro výuku Předmětového oddělení Služby pořádkové policie na nižší nebo nízký nikdo z respondentů nepovažoval. **Přínos** bojových modelových situací pro výuku Služby pořádkové policie lze považovat za **vysoký**.

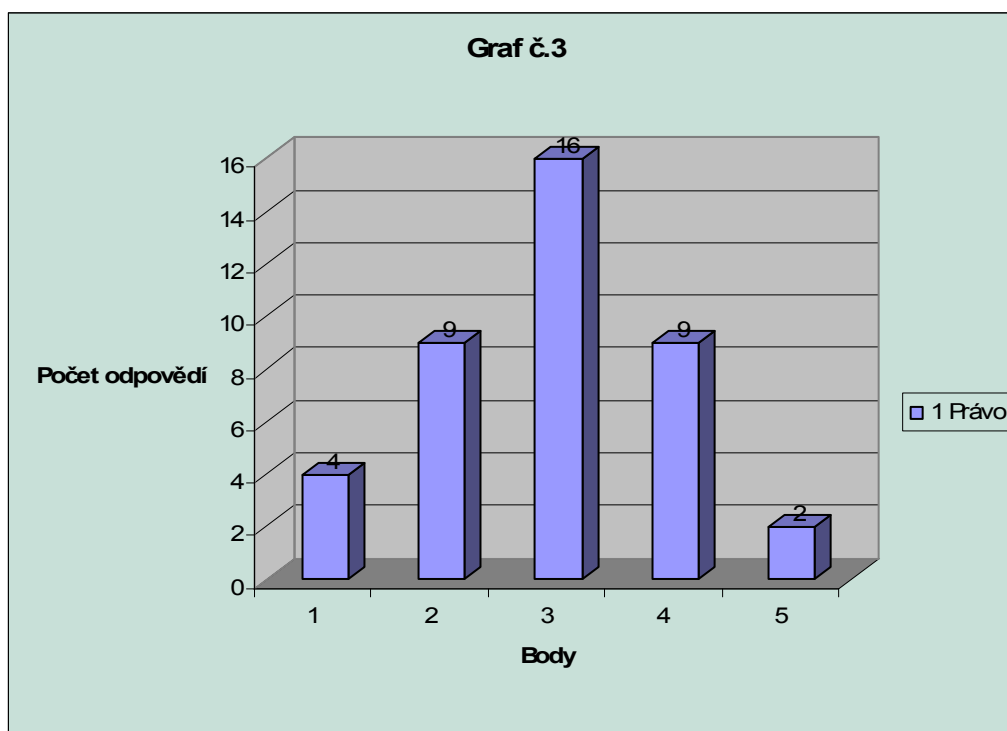
Graf č. 2 - Služba dopravní policie

Získaná data vyjádřená v procentech:

- Úroveň nízkou (1) označilo 10 % respondentů
- Úroveň nižší (2) označilo 10 % respondentů
- Úroveň běžnou (3) označilo 20 % respondentů
- Úroveň vyšší (4) označilo 27,5 % respondentů
- Úroveň vysokou (5) označilo 32,5 % respondentů

Analýza

Stupeň přínosu bojových modelových situací pro výuku **Předmětového oddělení Služba dopravní policie** lze vzhledem k rozvržení odpovědí považovat také za spíše **vyšší**. Úroveň přínosu za běžnou označili 20% respondentů, úroveň nižší a nízkou 10% respondentů. Úroveň vysokou označilo 27,5% respondentů a 32,5% úroveň vyšší.

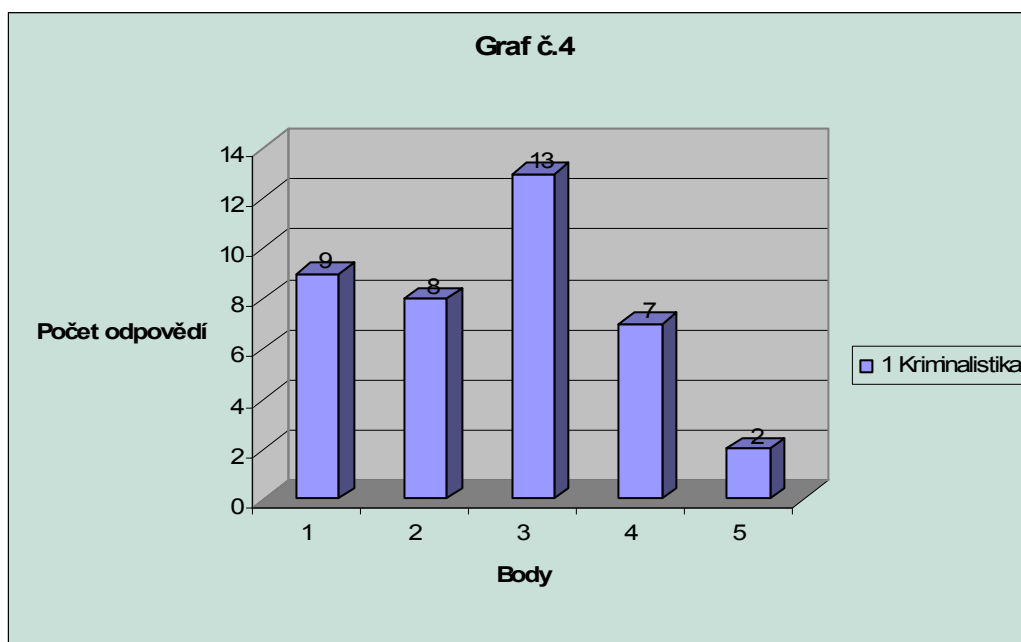
Graf č. 3- Právo

Získaná data vyjádřená v procentech:

- Úroveň nízkou (1) označilo 10 % respondentů
- Úroveň nižší (2) označilo 22,5 % respondentů
- Úroveň běžnou (3) označilo 40 % respondentů
- Úroveň vyšší (4) označilo 22,5 % respondentů
- Úroveň vysokou (5) označilo 5 % respondentů

Analýza

Stupeň přínosu bojových modelových situací **pro** výuku **Předmětového oddělení právo** lze považovat za **běžný**. Takto jej označilo 40% respondentů. Zbylí respondenti uvedli odpovědi na obou stranách spektra nižší a vyšší shodně 22,5% respondentů a nízkou úroveň přínosu uvedlo 10% respondentů a 5% respondentů úroveň vysokou.

Graf č. 4 - Kriminalistika

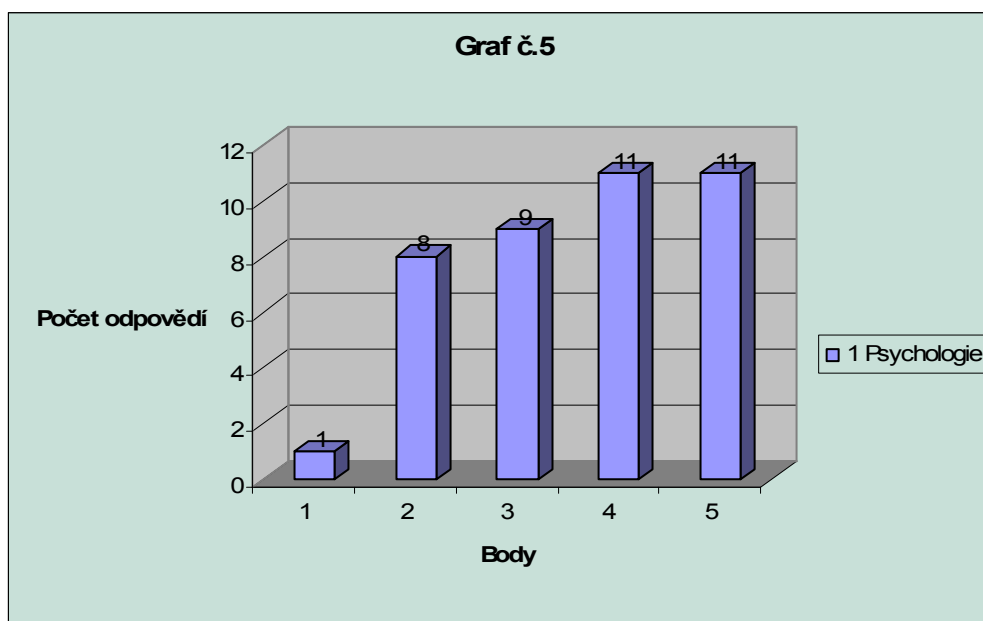
Získaná data vyjádřená v procentech:

- Úroveň nízkou (1) označilo 23 % respondentů
- Úroveň nižší (2) označilo 21 % respondentů
- Úroveň běžnou (3) označilo 33 % respondentů
- Úroveň vyšší (4) označilo 18 % respondentů
- Úroveň vysokou (5) označilo 5 % respondentů

V dotazníku číslo 15 respondent nevyplnil odpověď na podotázku k výuce kriminalistiky. Podotázka je vyhodnocena na základě vyplněných opovědí.

Analýza

Stupeň přínosu bojových modelových situací **pro** výuku **Předmětového oddělení kriminalistika** lze vzhledem k rozvržení opovědí považovat spíše za **nižší**. Úroveň přínosu za běžnou označili 33% respondentů, úroveň nižší 21% a nízkou 23% respondentů pouze 5% respondentů označilo úroveň vysokou a 18% úroveň vyšší.

Graf č. 5 – Psychologie

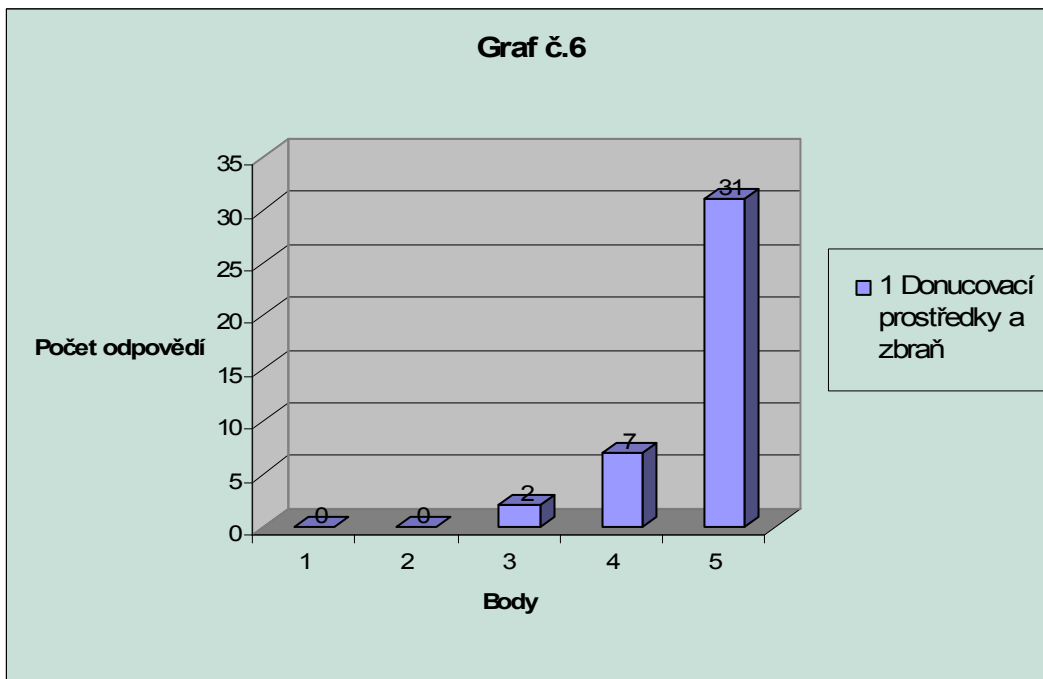
Získaná data vyjádřená v procentech:

- Úroveň nízkou (1) označilo 2,5 % respondentů
- Úroveň nižší (2) označilo 20 % respondentů
- Úroveň běžnou (3) označilo 22,5 % respondentů
- Úroveň vyšší (4) označilo 27,5 % respondentů
- Úroveň vysokou (5) označilo 27,5 % respondentů

Analýza

Stupeň přínosu bojových modelových situací **pro** výuku **Předmětového oddělení psychologie** lze vzhledem k rozvržení odpovědí považovat spíše za **vyšší**. Úroveň přínosu za běžnou označili 22,5% respondentů, úroveň nižší 20% a nízkou pouze 5% respondentů. Úroveň vysokou označilo 27% respondentů a 18% úroveň vyšší.

Graf č. 5 – Použití donucovacích prostředků a zbraně

Získaná data vyjádřená v procentech:

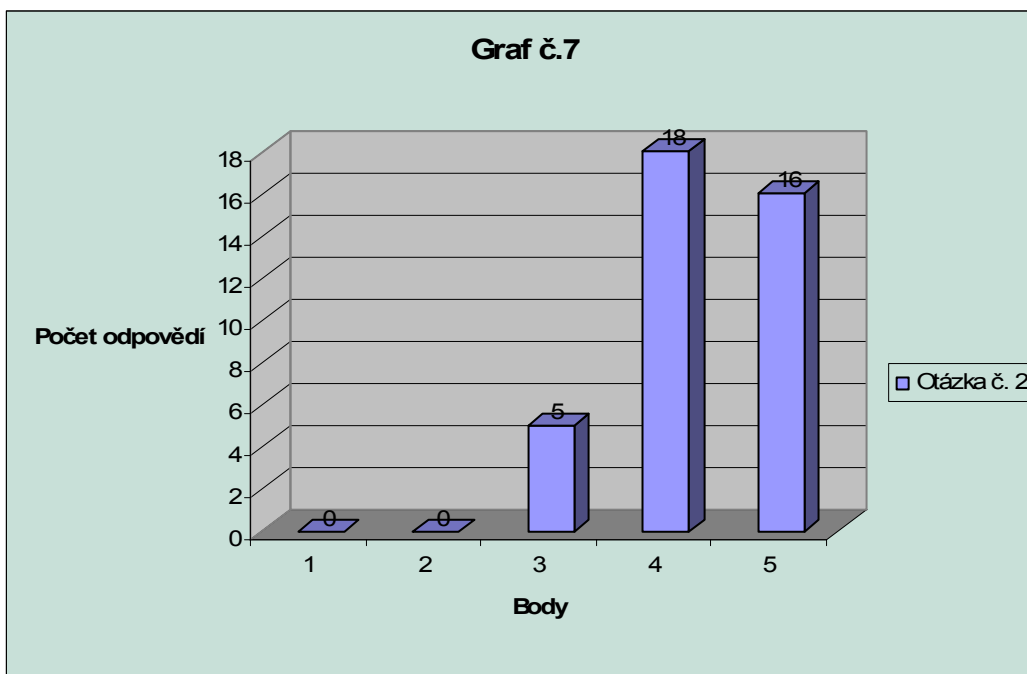
- Úroveň nízkou (1) neoznačil žádný respondent
- Úroveň nižší (2) neoznačil žádný respondent
- Úroveň běžnou (3) označilo 5 % respondentů
- Úroveň vyšší (4) označilo 17,5 % respondentů
- Úroveň vysokou (5) označilo 77,5 % respondentů

Analýza

Stupeň přínosu bojových modelových situací za **vysoký pro** výuku **Předmětového oddělení speciální a tělesné přípravy** označilo 77% respondentů za vyšší 17,5% a běžný 5%. Přínos bojových modelových situací pro výuku Předmětového oddělení speciální a tělesné přípravy na nižší nebo nízký nikdo z respondentů nepovažoval.

Otázka číslo 2

Jak vás připravují BMS a výkon služba u PČR? V dotazníku číslo 2 respondent nevyplnil odpověď. Otázka je vyhodnocena na základě vyplněných odpovědí v grafu číslo 7.

Graf č.7 – Otázka č. 2

Získaná data vyjádřená v procentech:

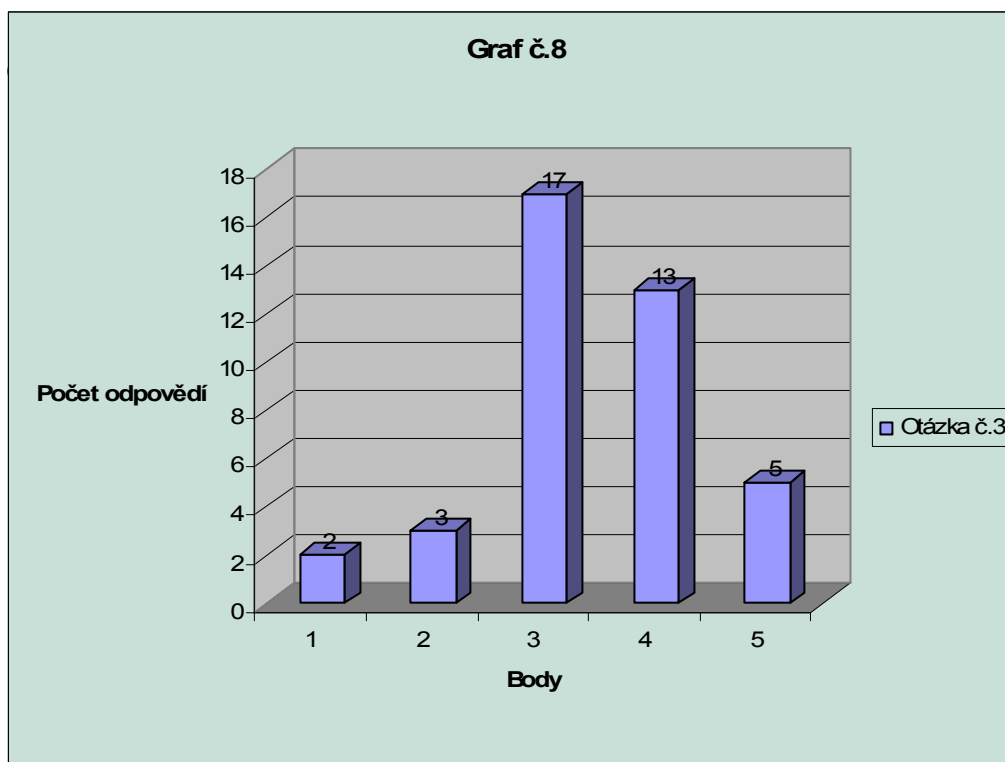
- Úroveň nízkou (1) neoznačil žádný respondent
- Úroveň nižší (2) neoznačil žádný respondent
- Úroveň běžnou (3) označilo 13 % respondentů
- Úroveň vyšší (4) označilo 46 % respondentů
- Úroveň vysokou (5) označilo 41 % respondentů

Analýza

Druhá otázka byla zaměřena již obecněji na vztah bojových modelových situací a přípravu na výkon služby u Služby pořádkové policie. Na základě rozvržení odpovědí, kdy úroveň nízkou a nižší neuvedl žádná respondent, úroveň střední 13%, vyšší 46% a vysokou 41% lze **vliv** bojových modelových situací **na přípravu na výkon služby** pořádkové policie považovat za **vyšší až vysoký**.

Otázka číslo 3

Jsou pro vás bojové modelové situace stresující?

Získaná data vyjádřená v procentech:

- Úroveň nízkou (1) označilo 5 % respondentů
- Úroveň nižší (2) označilo 12,5 % respondentů
- Úroveň běžnou (3) označilo 42,5 % respondentů
- Úroveň vyšší (4) označilo 32 % respondentů
- Úroveň vysokou (5) označilo 12,5 % respondentů

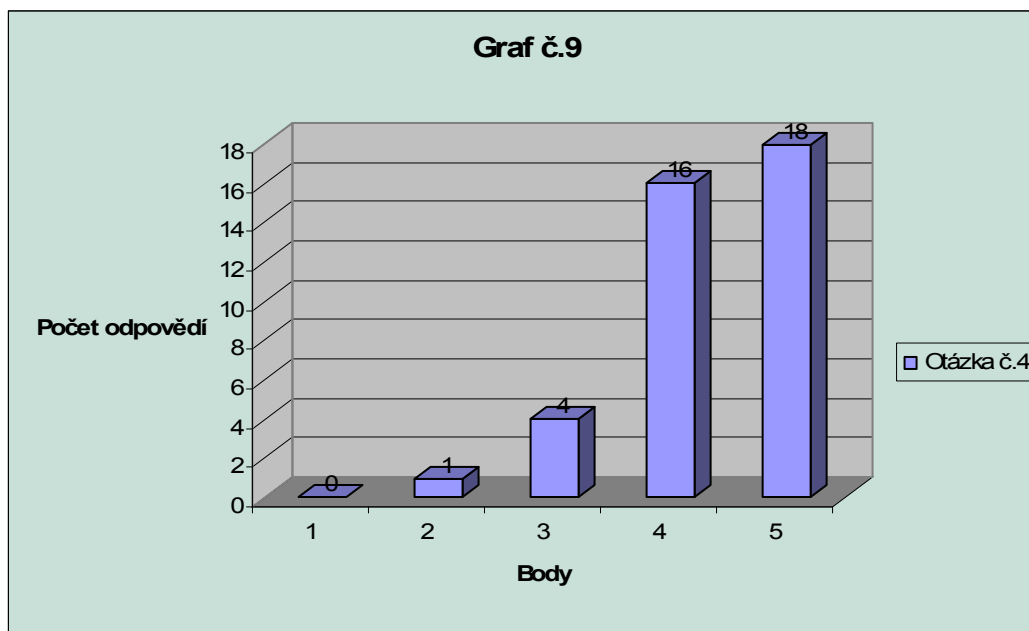
Analýza

Třetí otázka byla zaměřena na vnitřní vnímání bojové modelové situace jako stresoru. Na základě rozvržení odpovědí, kdy úroveň nízkou označilo 5% respondentů, úroveň nižší 12,5%, úroveň střední 42,5%, úroveň vyšší 32% a úroveň vysokou 12% lze **úroveň stresu** při bojových modelových situacích v rámci výuky zajišťované Oddělení metodiky a integrace výuky považovat za **vyšší**.

Otázka číslo 4

Ohodnoťte reálnost ztvárnění poslední bojové modelové situace figuranty.

V dotazníku číslo 18 respondent odpověď na otázku nevyplnil. Otázka je vyhodnocena v grafu číslo 9.

Graf č.9 – Otázka číslo 4

Získaná data vyjádřená v procentech:

- Úroveň nízkou (1) neoznačil žádný respondent
- Úroveň nižší (2) označilo 3 % respondentů
- Úroveň běžnou (3) označilo 10 % respondentů
- Úroveň vyšší (4) označilo 41 % respondentů
- Úroveň vysokou (5) označilo 46 % respondentů

Analýza

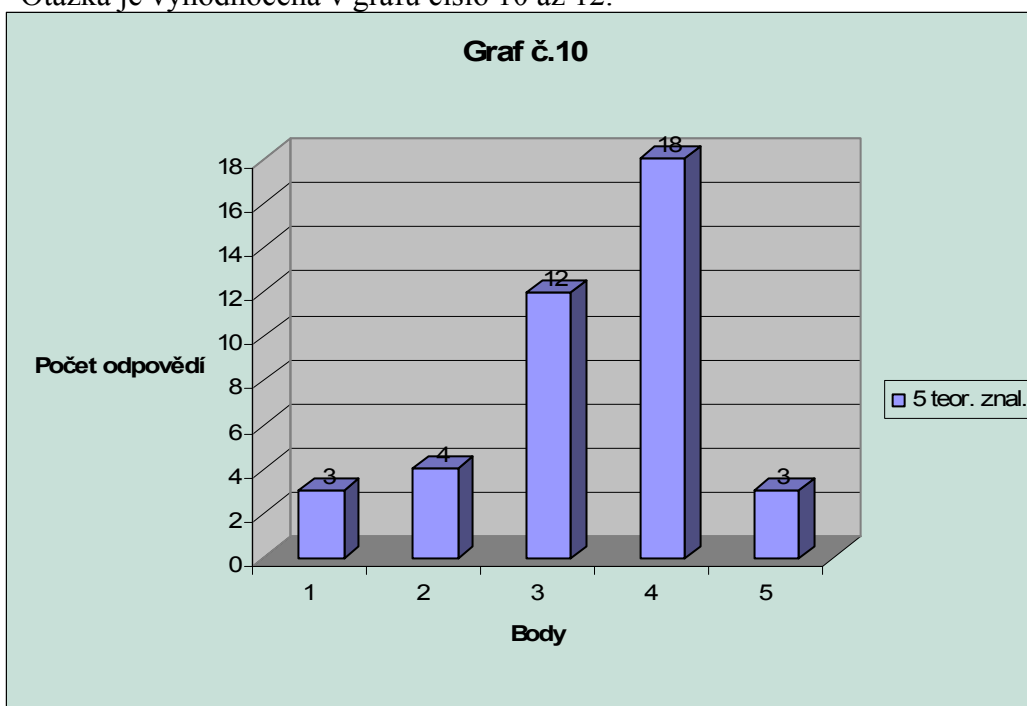
Čtvrtá a poslední otázka první části byla zaměřena na zjištění reálnosti (věrohodnosti) ztvárňování jednotlivých rolí učiteli. Na základě rozvržení odpovědí, kdy úroveň nízkou neoznačil žádný respondent, úroveň nižší 3%, úroveň střední 10%, úroveň vyšší 41% a úroveň vysokou 46%, lze **úroveň reálnosti ztvárnění rolí** při bojových modelových situacích v rámci výuky zajišťované Oddělení metodiky a integrace výuky považovat za **vyšší až vysokou**.

Druhá skupina

Otázka číslo 5

Provedl/a jste zákrok bez chyby? Jaký podíl na to měla:

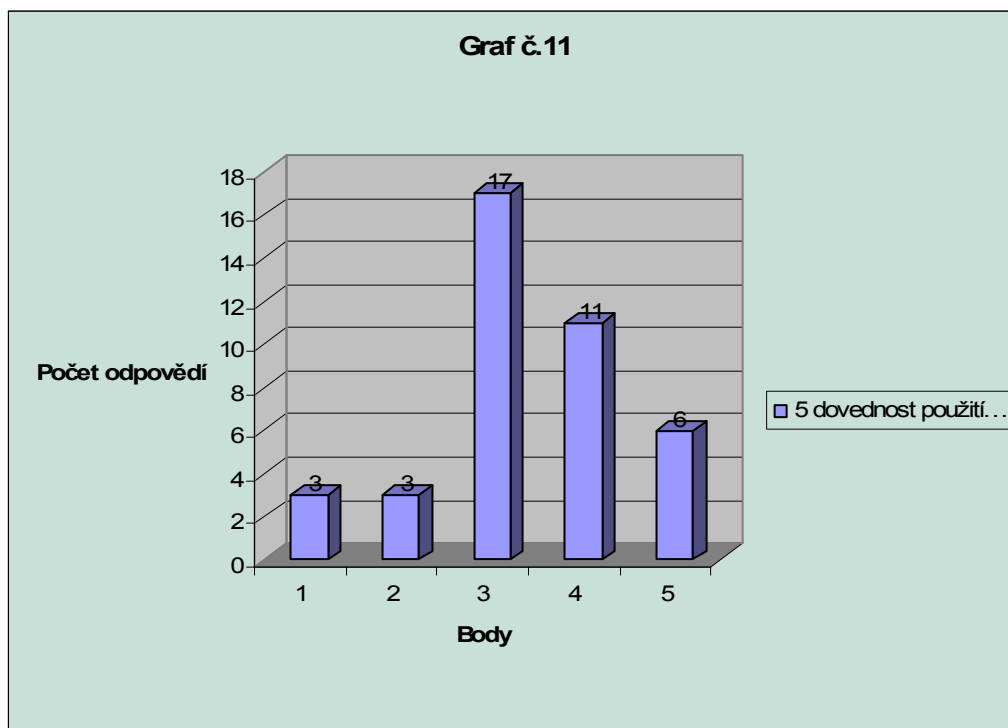
Otázka je vyhodnocena v grafu číslo 10 až 12.

Graf č.10 – Teoretická znalost

Získaná data vyjádřená v procentech:

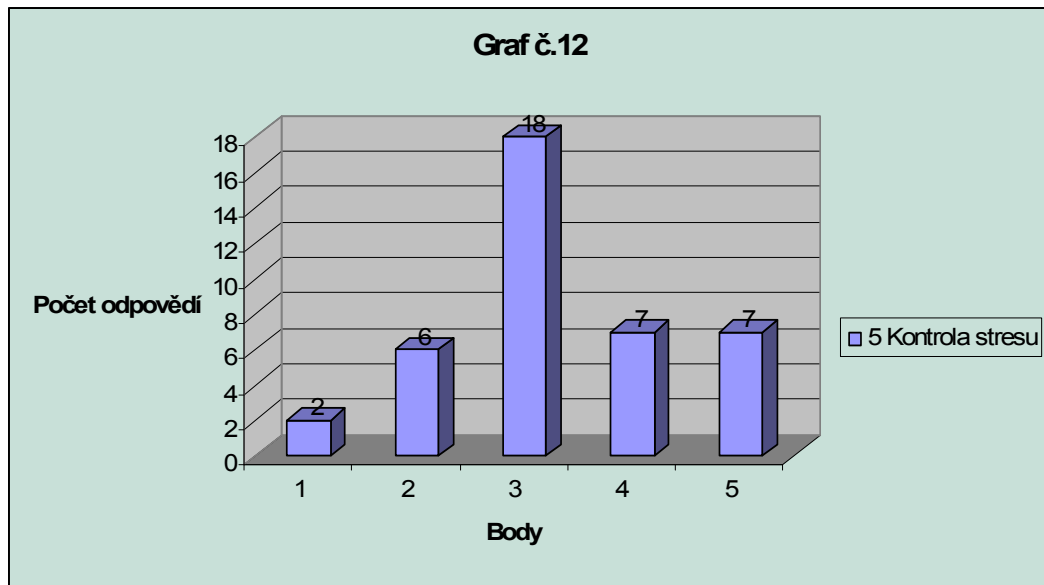
- Úroveň nízkou (1) označilo 7,5 % respondentů
- Úroveň nižší (2) označilo 10% respondentů
- Úroveň běžnou (3) označilo 30 % respondentů
- Úroveň vyšší (4) označilo 45 % respondentů
- Úroveň vysokou (5) označilo 7,5 % respondentů

Graf č.11 – Dovednost použití donucovacích prostředků a zbraně

Získaná data vyjádřená v procentech:

- Úroveň nízkou (1) označilo 7,5 % respondentů
- Úroveň nižší (2) označilo 7,5 % respondentů
- Úroveň běžnou (3) označilo 42,5 % respondentů
- Úroveň vyšší (4) označilo 27,5 % respondentů
- Úroveň vysokou (5) označilo 15 % respondentů

Graf č.12 – Kontrola stresu

Získaná data vyjádřená v procentech:

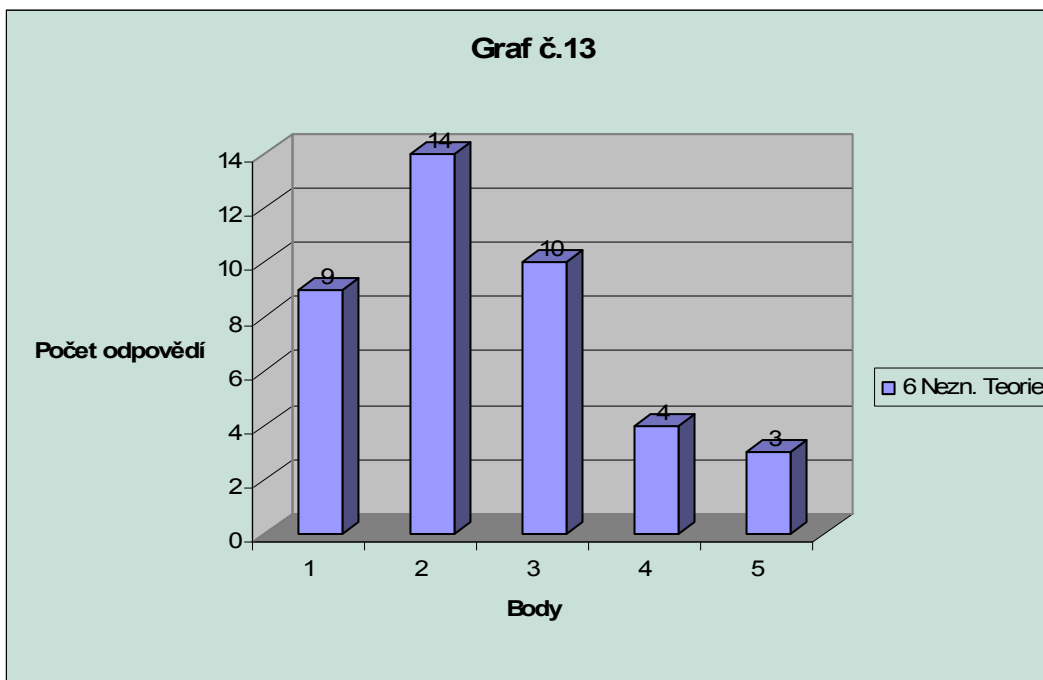
- Úroveň nízkou (1) označilo 5 % respondentů
- Úroveň nižší (2) označilo 15 % respondentů
- Úroveň běžnou (3) označilo 45 % respondentů
- Úroveň vyšší (4) označilo 17,5 % respondentů
- Úroveň vysokou (5) označilo 17,5 % respondentů

Na základě rozvržení odpovědí v oblasti podílu jednotlivých faktorů na úspěšné zvládnutí zákroku, lze stanovit, že **teoretické znalosti** mají **běžný** (30% respondentů) až **vyšší** (45% respondentů) **vliv** na zvládnutí zákroku. **Dovednost v použití donucovacích prostředků a zbraně** mají na základě rozvržení odpovědí, kdy úroveň nízkou uvedlo 7,5% respondentů, úroveň nižší 7,5%, úroveň střední 42%, úroveň vyšší 27% a úroveň vysokou 15%, lze **úroveň** vlivu na zvládnutí zákroku považovat za **střední, vyšší místy až vysokou**. Podíl kontroly stresu na úspěšné zvládnutí zákroku hodnotí na běžné úrovni 45% respondentů. Vyšší a vysoký podíl na úspěšném zvládnutí zákroku označilo shodně 17,5% respondentů. Z uvedeného lze dovést, že **kontrola stresu** je významnou součástí (**vyšší vliv**) úspěšného zvládnutí zákroku v bojové modelové situaci.

Otázka číslo 6

Pokud jste při zákroku chyboval, jaký podíl na tom měla:

Otázka je vyhodnocena v grafu číslo 13 až 15.

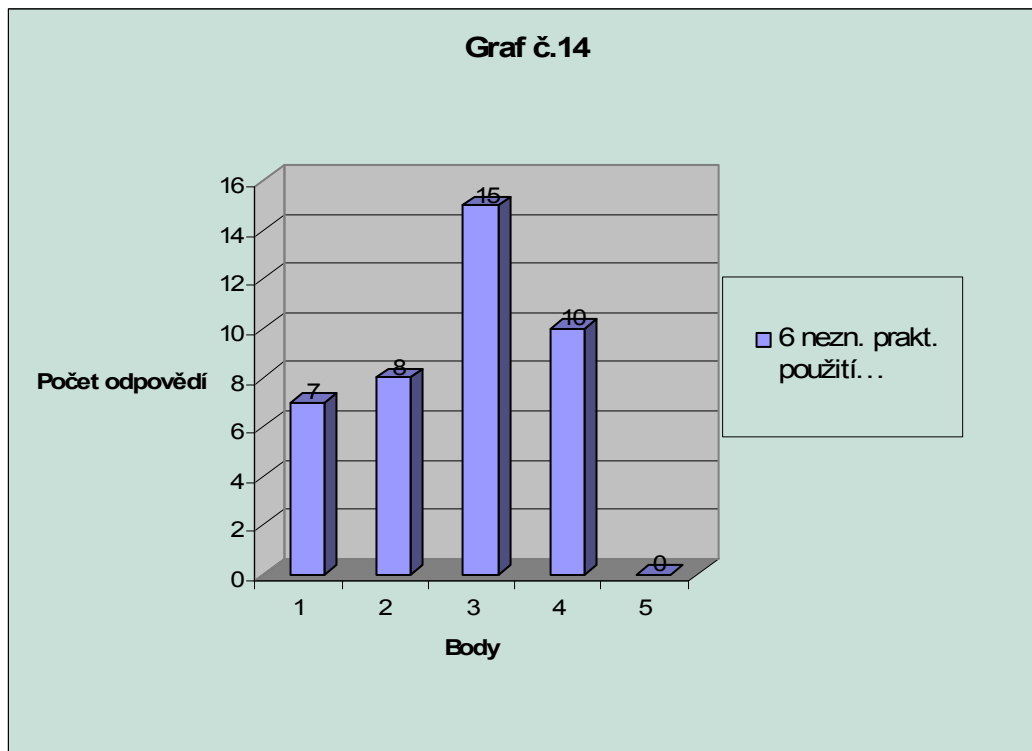

Graf č.13 – Neznalost teorie

Získaná data vyjádřená v procentech:

- Úroveň nízkou (1) označilo 22,5 % respondentů
- Úroveň nižší (2) označilo 35 % respondentů
- Úroveň běžnou (3) označilo 25 % respondentů
- Úroveň vyšší (4) označilo 10 % respondentů
- Úroveň vysokou (5) označilo 7,5 % respondentů

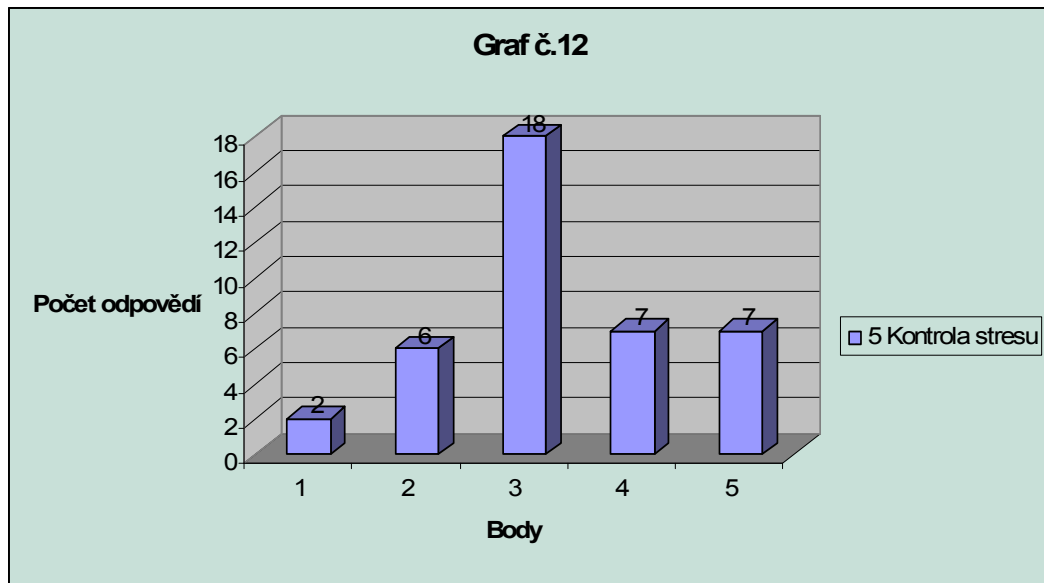

Graf č.14

Neznalost praktického použití donucovacích prostředků a zbraně

Získaná data vyjádřená v procentech:

- Úroveň nízkou (1) označilo 17,5 % respondentů
- Úroveň nižší (2) označilo 20 % respondentů
- Úroveň běžnou (3) označilo 37,5 % respondentů
- Úroveň vyšší (4) označilo 25% respondentů
- Úroveň vysokou (5) neoznačil žádný respondent

Graf č.15 - Stres

Získaná data vyjádřená v procentech:

- Úroveň nízkou (1) označilo 2,5 % respondentů
- Úroveň nižší (2) označilo 12,5 % respondentů
- Úroveň běžnou (3) označilo 40 % respondentů
- Úroveň vyšší (4) označilo 17,5 % respondentů
- Úroveň vysokou (5) označilo 27,5 % respondentů

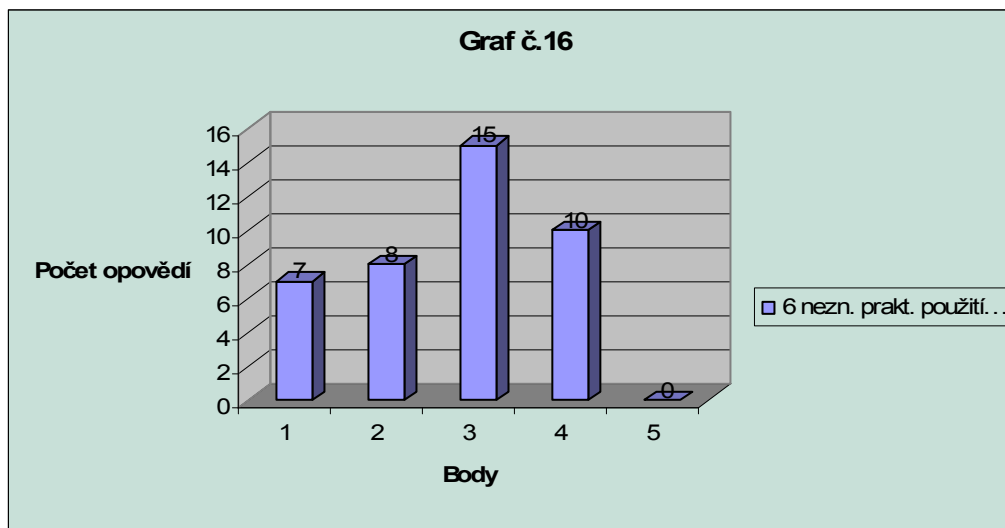
Analýza

Na základě rozvržení odpovědí v oblasti podílu jednotlivých faktorů na neúspěšném zvládnutí zákroku v rovině teoretické neznalosti, kdy úroveň nízkou označilo 22,5% respondentů, úroveň nižší 35%, úroveň střední 25%, úroveň vyšší 10% a úroveň vysokou 7,5%, lze vliv **teoretické neznalosti** označit jako úroveň **nižší**. V rovině **neznalosti praktického použití donucovacích prostředků a zbraně**, kdy úroveň nízkou označilo 17% respondentů, úroveň nižší 20%, úroveň střední 37%, úroveň vyšší 25% a úroveň vysokou neoznačil žádný respondent, lze vliv případného nedostatečného osvojení dovedností označit jako úroveň **nižší**. V **podílu stresových faktorů** bojové modelové situace je situace opačná. Na základě rozvržení odpovědí, kdy úroveň nízkou označilo 2,5% respondentů, úroveň nižší 12,5%, úroveň střední 40%, úroveň vyšší 17,5% a úroveň vysokou 27,5% respondentů, lze vliv stresových faktorů označit jako úroveň **vyšší**.

Třetí skupina

Otázka číslo 7

Je počet BMS za dobu vašeho studia dostačující?

Graf č.16 – dostačující počet BMS

Získaná data vyjádřená v procentech:

Ano – označilo 7,5 % respondentů

Ne - označilo 92,5 % respondentů

V případné kladné odpovědi respondenti měli uvést četnost bojovým modelových, kterou by považovali za optimální. Vyjádření se pohybovala v rozmezí od jedné bojové modelové situace za měsíc k jedné bojové modelové situaci za týden. Nejčastěji byla uvedena četnost jednou za týden a to u 15ti respondentů tj. 42% z respondentů, kteří vyplnili tento údaj a 37% ze všech respondentů. Další možnosti uvádělo od jednoho do tří respondentů.

V otázce sedm zaměřené na hodnocení častosti a dostatečnosti bojových modelových situací zahrnutých do vzdělávacího programu základní odborné přípravy považuje 92,5% respondentů počet za nedostačující a nejčastěji uvádějí požadovanou četnost jednu bojovou modelovou situaci za týden.

Otázka číslo 8

Místo k dalšímu vyjádření:

Dotazník č.1: *Modelových situací by mělo být více, abychom si lépe taktické postupy vžili*

Dotazník č.2: *Modelových situací je stále málo, je na to málo času*

Dotazník č.3: *Častěji nacvičovat užití hmatů a chvatů v modelových situacích, kdy osoba klade odpor*

Dotazník č.7: *Více taktiky boje, více reálných situací s užitím FX systémem*

Dotazník č.9: *Vadí mi rozpor mezi jednotlivými katedrami hlavně OMIV x SPP, PRÁVO*

Dotazník č.15: *Pokud se chceme přeučit naše pudové instinkty, pak je nutno více cvičit reálné situace*

Dotazník č.21: *Výuky, co se týče naší bezpečnosti a správného postupu při zákroku by mohlo být více, příliš soustředění na PRA nebo TEA, to nám na ulice nepomůže*

Dotazník č.21: *Mělo by to být častěji*

Dotazník č.22: *BMS by se měly odehrávat častěji, určitě je to daleko lepší příprava než jen teorie. 1000 hodin práva nám na ulici v dané situaci nepomůže!*

Dotazník č.23: *Myslím že: modelové situace mi pomůžou do budoucího zaměstnání policisty. Je to příprava na službu policisty!*

Dotazník č.24: *Jsou super - jedna z mála věcí co má na téhle škole smysl*

Dotazník č.27: *BMS je opravdu málo. Teorie je dobrá, ale co s ní když si neumíme poradit v praxi*

Dotazník č.29: *Bylo by lepší mít více BMS, pomůže to i do jiných situací než použití zbraně*

Dotazník č.31: *Jediný předmět, který mi na této škole něco dává a naučí*

Dotazník č.34: *Čím víc BMS, tím míň chyb v praxi*

Dotazník č.35: *Veškeré modelové situace, ať už bojové nebo pro každodenní potřeby jsou podle mě velice důležité a teorie se dá probírat i při tom, některé věci se probírají zbytečně jen teoreticky. Určitě by bylo lepší se více zabývat jak BMS*

tak v rámci toho teorii více toho v hlavě zůstane, i když si to člověk nemůže reálně vybavit.

Dotazník č.36: Myslím si, že tyto modelové situace jsou velmi přínosné k další službě u Policie, a měly by být častěji

Dotazník č.39: Předmětů, které by nás nejlépe připrav. do výuky je málo. Říkám si co mi pomůže na ulici, právo nebo IPV. Jednoznačně IPV.

V otázce číslo osm, která nebyla skutečnou otázkou, ale prostorem k volnému vyjádření k problematice bojových modelových situací se respondenti, kteří využili této možnosti, se vyjádřili v drtivé většině k pozitivnímu vlivu bojových modelových situací na pochopení a osvojení znalostí a dovedností potřebných pro budoucí výkon služby Pořádkové policie. Negativní vyjádření respondenta „*Vadí mi rozpor mezi jednotlivými katedrami hlavně OMIV x SPP, PRÁVO*“ poukazuje na případný problém reálného provádění zpětné vazby a spolupráce předmetových oddělení. Přesto, že se jednalo o jediné negativní vyjádření, je důležité mu věnovat pozornost. Pokazuje na možnost, kdy i sebelepší příprava, realizace a vyhodnocení komplexní bojové modelové situace bez kvalitní spolupráce (zpětné vazby) s předmetovými odděleními, může vést ke snížení didaktického efektu nebo až k negativnímu působení.

2.4 Shrnutí empirické části

Provedeným výzkumem byl na vzorku čtyřiceti respondentů dotazníkovou formou zjišťován význam bojových modelových situací jako součást integrované praktické výuky v rámci kurzu základní odborné přípravy budoucích policistů zařazených u Služby pořádkové policie. Dotazníky byly respondentům předloženy k vyplnění osobně při vyhodnocení bojové modelové situace, kterou respondenti absolvovali jako integrovanou praktickou výuku zajišťovanou Oddělením metodiky a integrace výuky Vyšší policejní školy a Střední policejní školy MV v Praze. Vyhodnocení bylo prováděno tak, že otázky byly vyhodnoceny ve třech skupinách podle jejich zaměření.

Shrnutí první skupiny otázek

První skupina otázek se vztahovala k bojovým modelovým situacím jako didaktickému prostředku výuky základní odborné přípravy. První otázka byla zaměřena na vnímání vztahu bojových modelových situacích k výuce vybraných předmětů kurzu základní odborné přípravy.

Zjišťováním přínosu bojových modelových situací pro výuku dalších předmětových oddělení bylo zjištěno, že bojové modelové situace jsou největším přínosem pro výuku Předmětových oddělení Služby pořádkové policie a Předmětového speciální a tělesné přípravy zajišťující výuku použití donucovacích prostředků a zbraně. Předmětové oddělení speciální a tělesné přípravy dále zajišťuje výuku spojovací techniky, ale tato část výuky nebyla předmětem výzkumu. Toto zjištění odpovídá zvoleným didaktickým cílům výuky při tvorbě bojových modelových situací. Tomuto i odpovídá běžná úroveň vlivu na výuku práva a nižší na výuku kriminalistiky. Vzhledem k didaktickým cílům bojových modelových situací, které respondenti absolvovali, je jistým překvapením výsledek vlivu bojových modelových situací na výuku Služby dopravní policie a psychologie, který respondenti označili za vyšší. Toto zjištění by bylo vhodné rozpracovat v dalším výzkumu.

V oblasti stupně vlivu bojových modelových situací na přípravu výkonu služby pořádkové policie bylo zjištěno, že respondenti považují vliv za vyšší až vysoký.

Úroveň stresu při bojových modelových situacích považují respondenti za vyšší v porovnání s jinými modelovými situacemi, které absolvovali v rámci kurzu základní odborné přípravy. Na tuto otázku přímo navazuje otázka čtvrtá týkající se reálnosti ztvárnění rolí učitelů. Tuto respondenti hodnotili jako vyšší až vysokou.

Shrnutí druhé skupiny otázek

Druhá skupina, otázka pět a šest, se vztahovali k sebehodnocení úspěšnosti zvládnutí konkrétní komplexní bojové modelové situace.

Oblast zkoumání byla rozdělena na hodnocení podílu jednotlivých faktorů na případném úspěchu a neúspěchu. Jednotlivé faktory byly rozděleny na zkoumání podílu teoretických znalostí, dovedností, také stresu a dány do souvislosti s provedením zákroku proti nebezpečnému ozbrojenému pachateli jako součásti úspěšnosti bojové modelové situace

Na základě analýzy získaných dat bylo zjištěno, že na úspěšném zvládnutí zákroku se teoretické znalosti podílejí běžnou až vyšší mírou, dovednost v použití donucovacích prostředků a zbraně střední, vyšší mírou až vysokou mírou a kontrola stresu na úspěšné zvládnutí zákroku má vliv vyšší.

Na případném neúspěšném zvládnutí zákroku se teoretické neznalosti podílejí, nižší měrou, neznalosti praktického použití donucovacích prostředků a zbraně (dovedností rovina) také nižší měrou, ale podílu stresových faktorů mírou vyšší.

Shrnutí třetí skupiny otázek

Třetí skupina otázek, otázka sedm a osm, se vztahovali k počtu bojových modelových situací, které respondenti absolvovali během kurzu základní odborné přípravy. V otázce sedm zaměřené na hodnocení častosti a dostatečnosti bojových modelových situací zahrnutých do vzdělávacího programu základní odborné přípravy respondenti vyjádřili jasnou nedostatečnost množství bojových modelových situací (92,5%). Optimální množství bylo stanoveno na jednu bojovou modelovou situaci za týden. V osmé otázce, kde byl dán respondentům prostor pro volné vyjádření, byla respondenty jednoznačně vyjádřena shoda, že bojové modelové situace jsou přínosem v přípravě na výkon služby.

Výzkumné otázky

Jsou komplexní bojové modelové situace přínosem k pochopení probírané látky jinými předmětovými odděleními a přípravě budoucích policistů na výkon služby?

Provedeným výzkumem bylo zjištěno, že komplexní bojové modelové situace mají v obecné rovině význam pro pochopení probírané látky jednotlivými předmětovými odděleními. Úroveň tohoto vlivu je, ale rozdílná. Komplexní bojové modelové situace mají vysoký vliv na pochopení výuky Předmětového oddělení Služba pořádkové policie a Předmětového oddělení speciální a tělesné přípravy. Vyšší vliv mají na výuku Předmětového oddělení psychologie a Předmětového oddělení Služba dopravní policie, běžný vliv na výuku Předmětového oddělení právo a nižší na výuku Předmětového oddělení kriminalistika.

Má stres podíl na případných chybách při řešení scénářů bojových modelových situací?

Provedeným výzkumem bylo zjištěno, že úroveň pocíťovaného stresu při komplexních modelových situacích při integrované praktické výuce (IPV) zajišťované Oddělením metodiky a integrace výuky je vyšší než u jiných modelových situací.

Je současný počet komplexních bojových modelových situací obsažených v základní odborné přípravě policistů dostačující?

Provedeným výzkumem bylo zjištěno, že současný počet komplexních bojových modelových situací je nedostačující. Respondenti za ideální počet označili jednu modelovou situaci za týden.

Závěr

V posledních letech dochází do České republiky nové poznatky v oblasti výuky laické i profesní sebeobrany. Objevují se tak nové pojmy, které se rychle ujaly do specializované terminologie výuky sebeobrany. Jedním z nejčastěji používaných pojmů je „modelová situace“. Problém, ale nastal v momentě, kdy si tento pojem různí učitelé a instruktoři začali vykládat zúženě jen podle svých zkušeností a konkrétních potřeb. Došlo tak k velmi odlišnému výkladu tohoto pojmu, který v praxi obsahoval mnoho různých didaktických metod a forem výuky. V současné době je tedy nutné již shrnout poznatky z této oblasti a dát odborné veřejnosti ucelenější informaci o tom, co je modelová situace, o jejich podobách a zásadách realizace a využití.

Výuka laické sebeobrany je v některých aspektech úzce spojena s výukou profesní sebeobrany a následně s prováděním služebního zákroku policistou. Proto se některé didaktické postupy shodují nebo vycházejí ze stejného základu. Modelové situace jsou důležitou součástí výuky policistů a s pohledu časového byly ve výuce používány dříve než v civilním sektoru.

To dává tušit, že podobná nepřehledná situace se objevila i v oblasti přípravy budoucích policistů. Bohaté zkušenosti v této oblasti má i Vyšší policejní škola a Střední policejní škola MV v Praze. Vedení školy si uvědomovalo nutnost jistého kvalitativního posunu, odpovídajícímu současným poznatkům a proto v roce 2004 vytvořilo specializované pracoviště pod názvem Oddělení metodiky a integrace výuky, které provádělo praktickou integrovanou výuku. Jako didaktický prostředek při přípravě budoucích policistů v rámci kurzu základní odborné přípravy, zvolilo právě modelové situace. Na základě několikaletých zkušeností definovalo modelové situace jako didaktický prostředek, který není spojen s pouze jedinou didaktickou metodou nebo formou a vytvořilo jednoduchou systematizaci, kdy modelové agítace rozděluje podle následujících hledisek:

- Podle charakteru modelové situace
  - Teoretické modelové situace
    - Situační metody (případové studie, rozborové situace...)
  - Praktické modelové situace
    - Situační metody
    - Inscenační metody
    - Didaktická hra
- Podle šíře kontextu
- Podle komplexnosti modelové situace
  - Dílčí modelové situace - z jedné profesní oblasti
  - Komplexní modelové situace – integrovaná zaměstnání
- Podle navození modelové situace
  - Konfliktní modelové situace
  - Bojové modelové situace

Jenom teoretické dělení a definování modelových situací by ale bylo nedostačující, a proto je důležité dát alespoň základní informaci o náročnosti organizace a realizace modelových situací.

Prvním krokem je jednoznačné definování cílů, které chceme modelovou situací dosáhnout. Následuje volba konkrétní metody a formy, která přímo souvisí s možnostmi personálního a logistického zajištění. Na závěr volba způsobu a rozsahu zpětné vazby. Nároky na realizační tým se přímo úměrně zvyšují se zvyšující se náročností modelové situace od konfliktní k bojové modelové situaci, od dílčí ke komplexní. Na pomyslném vrcholu realizační náročnosti stojí komplexní bojové modelové situace.

A právě vnímání komplexních bojových modelových situací realizovaných Oddělením metodiky a integrace výuky v rámci kurzu základní odborné přípravy a jejich vnímání jeho účastníky byly předmětem prováděného výzkumu. Výzkumné otázky byly zaměřeny na oblast přínosu bojových modelových situací, jako didaktického prostředku integrované praktické výuky, pro pochopení látky probírané jinými předmětovými odděleními, dále do oblasti psychické zátěže

(úrovně vyvolaného stresu) a na zjištění míry využití bojových modelových situací v porovnání s ostatními metodami a formami výuky užívanými v základním kurzu odborné přípravy policistů.

Výzkumem dotazníkovou metodou bylo zjištěno, že komplexní bojové modelové situace mají význam pro pochopení probírané látky jednotlivými předmětovými odděleními. Míra vlivu na pochopení probírané látky přímo závisí na zvolených cílech. Tak, jak byly definovány a vybrány pro testované komplexní bojové modelové situace, měli tyto modelové situace vysoký vliv na pochopení výuky Předmětového oddělení Služba pořádkové policie a Předmětového oddělení speciální a tělesné přípravy, vyšší na výuku Předmětového oddělení psychologie a Předmětového oddělení Služba dopravní policie, běžný vliv na výuku Předmětového oddělení právo a nižší na výuku Předmětového oddělení kriminalistika.

Úroveň pocíťovaného stresu respondenty při komplexních modelových situacích je vyšší než u jiných modelových situací.

K otázce možnosti využití komplexních bojových modelových situací bylo zjištěno, že respondenti by přivítali více takovýchto modelových situací ve výuce, za ideální počet označili jednu modelovou situaci za týden.

2.5 Význam pro obor

Diplomová práce je první uceleným textem v českém jazyce zabývajícím se modelovými situacemi v souvislosti s výukou sebeobrany a použití donucovacích prostředků a zbraně podle Zákona č.273/2008 Sb., o Policii České republiky. Přináší definice a strukturu modelových situací včetně informací o jejich realizaci a využití.

2.6 Výzvy do budoucna

Bojové modelové situace jsou dnes významným prostředkem ve výuce laické i profesní sebeobrany a provedení služebního zákroku. Je nutné tuto problematiku

nadále vědecky zkoumat, aby se předešlo aplikaci dílčích poznatků do didaktického procesu, které by mohli mít za následek základní pochybení s fatálními následky.

To se obzvláště týká psychologických aspektů bojových modelových situací, kdy dochází ke spouštění instinktivních obranných reakcí. A právě tímto směrem by se dále mělo ubírat vědecké zkoumání, které by přineslo nové vědecky podložené metody výuky sebeobrany, které by přinesli jednak zkrácení doby potřebné k osvojení dovedností, ale i snadněji aplikovatelné technicko-taktické postupy. I česká věda by se tak měla přidat k novodobému směru výuky sebeobrany na základě vědeckých výzkumů, který jsou dne i mediálně prezentovány například televizním kanálem National Geographic.

Seznam použité literatury

- Drahovzal, J., za kolektiv. *DIDAKTIKA ODBORNÝCH PŘEDMĚTŮ*, Brno: Paido, 1997. 156 s ISBN 80-85931-35-4
- Clausewitz, C.V. *O VÁLCE*, Brno: Bonus A 1996 Vydání druhé. 756 s.
- First, R., Blahut, A., *SEOBRAVNÉ MODELOVÉ SITUACE*, Praha: Vydavatelství PA ČR. 1998. 78 s. ISBN 80-85981-88-2
- Hroník, F. *Rozvoj a vzdělávání pracovníku*. Praha: Grada Publishing, 2007. 240 s. ISBN: 978 - 80-247-1457-8.
- Hladílek, M. *ÚVOD DO DIDAKTIKY*, Praha: Vysoká škola J.A.Komenského, 2004, 88 s. učební text
- Kolektiv OMIV. Využití modelových situací v přípravě policistů. *Policista* č. 6 z roku 2007, příloha I – VIII
- Maňák, J. a kol. *Alternativní metody a postupy*, Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1997, ISBN: 80-210-1549-7
- Melaugh E, - *Small Circle Jujitsu - osobní sdělení*
- Mužík, J. *Androdidaktika*. Praha: ASPI Publishing, 2004. 148 s. ISBN 80-7357-045-9.
- Murray, K.F. *Trainning at the Speed of Life Volume One – The Defensive Textbook fro Military and Low Enforcement Reality Based Training*, Gotha FL USA: Armiger Publications, Inc., 2004. 350s.
- Novák, M., *JUJUTSU nejen sebeobrana*. Praha: Grada Publishing 2007. 115 s. ISBN 978-80-247-1884-2
- Průcha, J., Walterová, E., Mareš, J. *Pedagogický slovník*. 1. vyd. Praha: Portál, 1995. 87 s. ISBN 80-7178-029-4.
- Siddle, B.K., *Sharpennig The Warrior's Edge*, Belleville IL USA: PPCT Research publications, Inc., 2006 . Ninth Printing., 148s.
- Rozsudek 7 Tdo227/2006 Nejvyššího soudu České republiky
- Zákona č 273/2008 Sb. o Policii České republiky
- Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon
- Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

Přílohy

Vzor dotazníku

Resumé

Tématem diplomové práce jsou modelové situace jako didaktický prostředek vyžívaný v kurzu základní odborné přípravy policistů. Cílem práce je upřesnění a definování pojmů modelové situace a bojové modelové situace. Přiblížit možnosti využití modelových situací jako didaktického prostředku integrované praktické výuky a nároky na realizaci takovýchto modelových situací. V empirické části je cílem diplomové práce zjistit pomocí anonymního osobního dotazníku názor účastníků kurzu základní odborné přípravy na komplexní bojové modelové situace, v návaznosti na výuku předmětových oddělení, míru psychické zátěže a míru četnosti vyžívání komplexních bojových modelových situací.

Analýzou empirických dat bylo zjištěno, že bojové modelové situace Vyšší policejní školy a Střední policejní školy MV v Praze jsou přínosem pro výuku budoucích policistů, přináší vyšší míru stresu než modelové situace realizované jinými předmětovými odděleními. Dále bylo zjištěno, že by respondenti přivítali četnost ve výuce jedenkrát týdně při současném reálném využití dvě komplexní bojové modelové situace za celou dobu dvanácti měsíčního studia.

Přínos práce je spatřován ve zpracování komplexnějšího a uceleného materiálu pojednávajícím o modelových situacích a bojových modelových situacích a to ve dvou rovinách. V rovině tvorby modelových situací a v rovině zhodnocení současného místa modelových situací v didaktickém procesu v rámci základní odborné přípravy policistů. Zároveň tato práce otvírá další témata vhodná pro vědecké rozpracování, jako jsou například psychologické aspekty bojových modelových situací.

Abstract

Topic of my work is dedicated to Reality Based Training Scenarios as didactic tool used in basic training course for policemen. Aim of my work is to define in details concept of Reality Based Training Scenarios and Combat Reality Based Training Scenarios. To bring closer possibilities of using Reality Based Training Scenarios as didactic tool of integrated practical instruction and its requirements for realization of such Reality Based Training Scenarios. Intention of empirical part of my work was to find out what is the level of information about the Reality Based Training Scenarios. I used questionnaire as tool to gather the information from all the participants of my research.

As a results of empiric data analyses it was found that Combat Reality Based Training Scenarios realized by Police College of the Ministry of the Inheritor in Prague have clear benefit for training of future policemen. It comes with higher level of stress in opposite to Reality Based Training Scenarios which have been realized by other departments. Additionally it was found that participants would welcome attending such specialized trainings at least once a week in opposite to current frequency of two Reality Based Training Scenarios per year (12 months of study).

Major benefit of the thesis is in research resulted in consolidated material dedicated to Combat Reality Based Training Scenarios in two main levels. On the level of creation of Combat Reality Based Training Scenarios and on the level of evaluation of current setup and its place in the didactic process within basic specialized preparation of policemen. At the same time this thesis is opening other topics to study such are psychological aspects of Combat Reality Based Training Scenarios.